

'Het gaat toch over mij?'

Bron: <http://overonderwijs.blogspot.com/2011/11/samenwerken-werkt.html>

Een onderzoek naar individuele handelingsplannen en groepsplannen
en de samenwerking met ouders en leerlingen daarbij.

Jessica Nieuwpoort
S1027689
Praktijkonderzoek master SEN
februari 2012

Inhoudsopgave

Samenvatting

pagina 3

Hoofdstuk 1 Inleiding

- 1.1 Achtergrondinformatie
- 1.2 Praktijkvraag
- 1.3 Doelen van het onderzoek
- 1.4 Onderzoeksvragen

pagina 4
pagina 6
pagina 6
pagina 6

Hoofdstuk 2 Theoretisch kader

- 2.1 Handelingsgericht werken
- 2.2 Samenwerking tussen leerkracht en leerling
- 2.3 Samenwerking tussen leerkracht en ouders

pagina 10
pagina 13
pagina 15

Hoofdstuk 3 Opzet onderzoek

- 3.1 Doelstelling
- 3.2 Onderzoeksplan
- 3.3 Onderzoeksgroep

pagina 17
pagina 17
pagina 17

Hoofdstuk 4 Resultaten onderzoek

- 4.1 Onderzoeksvraag 1
- 4.2 Onderzoeksvraag 2
- 4.3 Onderzoeksvraag 3
- 4.4 Onderzoeksvraag 4
- 4.5 Onderzoeksvraag 5
- 4.6 Onderzoeksvraag 6

pagina 18
pagina 19
pagina 22
pagina 23
pagina 24
pagina 25

Hoofdstuk 5 Conclusies

- 5.1 Belangrijkste conclusies
- 5.2 Aanbevelingen
- 5.3 Discussie

pagina 26
pagina 26
pagina 27

Literatuurlijst

pagina 29

Bijlagen

- 1. Matrix onderzoeksvragen
- 2. Vragenlijsten
- 3. Antwoorden open vragen leerkrachten
- 4. Antwoorden open vragen leerlingen
- 5. Antwoorden open vragen ouders
- 6. Voorbeeld kindplan

pagina 31
pagina 34
pagina 44
pagina 50
pagina 53
pagina 55

Samenvatting

Dit praktijkonderzoek is een onderzoek naar het werken met groepsplannen en individuele handelingsplannen op basisschool Koningin Beatrix.

De praktijkvraag die centraal staat in dit onderzoek is de volgende: 'Op welke manier kunnen groepsplannen en individuele handelingsplannen op basisschool Koningin Beatrix worden ontworpen, uitgevoerd en geëvalueerd zodat het haalbaar is om er mee te werken en wat zijn daarbij de wensen van groepsleerkrachten, ouders en leerlingen?'

Het onderzoek bestaat uit twee delen. In hoofdstuk 2 leest u een literatuuronderzoek om de deelvragen aan de literatuur te beantwoorden. In hoofdstuk 3 en 4 leest u het onderzoek in de praktijk op basisschool Koningin Beatrix. In hoofdstuk 5 kunt u de conclusies van dit onderzoek lezen.

Een belangrijke conclusie uit dit onderzoek is dat de leerkrachten op basisschool Koningin Beatrix het belangrijk vinden dat er goed samengewerkt wordt met ouders en leerlingen bij het werken met individuele handelingsplannen. Ook de ouders en de leerlingen geven dit aan. De literatuur geeft aan dat door ouders en leerlingen bij individuele handelingsplannen te betrekken er een gezamenlijke verantwoordelijkheid ontstaat waardoor de slagingskans van het plan groter is. Er moet overeenstemming zijn in de aard, verklaring en aanpak van een situatie. Uit het onderzoek in de literatuur en het onderzoek in de praktijk blijkt dat ouders en leerlingen door middel van een gesprek betrokken kunnen en willen worden bij het opstellen, uitvoeren en evalueren van een individueel handelingsplan en dat ouders thuis of op school met leerlingen aan de slag kunnen om betrokken te worden bij de uitvoering.

Uit het onderzoek is gebleken dat er grote verschillen zitten tussen wat de leerkrachten en de ouders van basisschool Koningin Beatrix ervaren bij hoe de betrokkenheid op dit moment bij de individuele handelingsplannen is. Hier ligt een taak voor het team van basisschool Koningin Beatrix om ervoor te zorgen dat de ouders en leerlingen betrokken worden en zich betrokken voelen bij het opstellen, uitvoeren en evalueren van een individueel handelingsplan. Dit kan onder andere door middel van gesprekken met ouders en leerlingen, inspraak in wat er gaat gebeuren tijdens het handelingsplan en het werken met duidelijk afgebakende zorgperiodes.

Uit het onderzoek blijkt ook dat het goed is om van het werken met voornamelijk individuele handelingsplannen over te stappen op het werken met voornamelijk groepsplannen en alleen in specifieke gevallen te werken met individuele handelingsplannen. Er wordt dan voldoende tegemoet gekomen aan de onderwijsbehoeften van alle leerlingen, waarbij het tegelijkertijd werkbaar blijft voor de leerkracht.

Hoofdstuk 1 Inleiding

1.1 Achtergrond informatie

Basisschool Koningin Beatrix is een Protestants Christelijke basisschool in de Meern. De Meern is een deel van de wijk Vleuten - de Meern in de gemeente Utrecht. De school staat in het oude dorpscentrum van de Meern.

Basisschool Koningin Beatrix in de Meern telt bij de oktobertelling in 2010 246 leerlingen.

De leerlingen zijn geplaatst in combinatiegroepen. In het schooljaar 2011/2012 zijn de volgende groepen aanwezig; drie groepen 1-2, één groep 2-3, twee groepen 3-4, één 4-5, 5-6, 6-7, en twee groepen 7-8. Basisschool Koningin Beatrix kiest bewust voor combinatieklassen omdat de school van mening is dat de ene leerling beter functioneert als jongste in de groep, terwijl de andere leerling beter functioneert als oudste in de groep. Ook kunnen leerlingen door een combinatiegroep op bepaalde gebieden versnellen of vertragen en daarbij meedoen met de andere jaargroep. Ieder jaar kijkt de school opnieuw in welke groep de leerling het best geplaatst kan worden en de keuze wordt met de ouders besproken (Schoolgids basisschool Koningin Beatrix, 2010/2011).

Het team op basisschool Koningin Beatrix telt twintig personen. Het team bestaat uit vijftien groepsleerkrachten, één directrice, één remedial teacher (RT-er), (die een dagdeel voor de groep staat ter vervanging van een groepsleerkracht, één intern begeleider (IB-er), één vakleerkracht gymnastiek en één administratief medewerkster (website Basisschool Koningin Beatrix, www.beatrixdemeern.nl/team/, geraadpleegd op 29 januari 2011).

Visie/missie

Op basisschool Koningin Beatrix wordt gewerkt met kenmerken van ErvaringsGericht Onderwijs (E.G.O.). Er wordt gewerkt vanuit welbevinden, betrokkenheid en competentie.

"Welbevinden is een toestand waarin een kind zich kan bevinden wanneer het zich emotioneel "top" voelt." (Schoolgids basisschool Koningin Beatrix, 2010/2011, blz. 3)

De school werkt aan het welbevinden van de leerlingen door in gesprek te gaan met de leerlingen, door aan relaties te werken, door leerlingen mee te laten denken in de groep en door met initiatieven te laten komen.

"Betrokkenheid houdt in dat een kind zichtbaar geconcentreerd en energiek bezig is." (Schoolgids basisschool Koningin Beatrix, 2010/2011, blz. 3)

Door een rijke leeromgeving waarin de leerlingen uitgedaagd worden, wil de school de betrokkenheid stimuleren.

"Competentie wil zeggen dat een kind zelf weet en ervaart dat het zijn (leer)taken aankan." (Schoolgids basisschool Koningin Beatrix, 2010/2011, blz. 3)

De school werkt aan het competentiegevoel door leerlingen positief te benaderen, zelfstandig te laten werken en zorg te laten dragen voor de eigen leertaken.

In het E.G.O. zijn er verschillende werkvormen om te werken aan welbevinden, betrokkenheid en competentie. Basisschool Koningin Beatrix werkt met de volgende werkvormen:

- Kring: In iedere klas is een vaste kring aanwezig. In deze kring wordt de dag geopend en afgesloten, gaan leerlingen in gesprek met elkaar en met de leerkracht, worden instructies gegeven en wordt er geëvalueerd.
- Contractwerk: Er wordt gewerkt met dag- en weektaken, dit wordt opgebouwd vanaf groep 1 tot en met groep 8 waarbij leerlingen steeds meer verantwoordelijkheid krijgen over de taken. De leerlingen leren zelf het werk plannen.
- Projectwerk: De vakken aardrijkskunde, geschiedenis, natuur en techniek worden in projectvorm aangeboden. Iedere vier weken wordt er aan een nieuw project gewerkt.
- Ateliers: De creatieve vakken worden aangeboden tijdens het 'hoekenwerk'. In ateliers leren leerlingen van leerkrachten of ouders nieuwe technieken. De eerder geleerde technieken kunnen de leerlingen toepassen in verschillende hoeken waarin zelfstandig gewerkt wordt. Leerlingen maken zelf de keuze voor een atelier of hoek.

- Vieringen: De school komt regelmatig bij elkaar, zoals bij een jaaropening of vieringen van feesten. Er zijn maandvieringen waarbij aan andere groepen en aan ouders getoond wordt waar de afgelopen tijd aan gewerkt is door de groep.
- Vrije keuze: De leerlingen leren eigen keuzes maken doordat leerkrachten verschillende keuzemogelijkheden aanbieden. Op de weektaak staan keuzetaken. Dit zijn leerzame taken die gekozen kunnen worden na het werk. Bij het projectwerk en hoekenwerk krijgen de leerlingen ruimte om een activiteit naar eigen interesse te kiezen.

(Schoolgids basisschool Koningin Beatrix, 2010/2011)

Zorg

"Door de ervaringsgerichte plaatsing in combinatiegroepen kan de school tegemoet komen aan de individuele behoeften van het kind. Wanneer dit niet voldoende blijkt te zijn, maakt de school gebruik van andere mogelijkheden via het eigen zorgnetwerk. De stappen in het zorgnetwerk zijn als volgt:

1. Kinderen die moeite hebben met de taken, die gespannen zijn of op een andere manier niet goed mee kunnen komen worden geobserveerd door de leerkracht. Ook gebruikt de leerkracht de toetsen om de voortgang in kaart te brengen.
2. Opvallende dingen worden in de leerlingbespreking met de IB-er besproken.
3. Er wordt een handelingsplan opgesteld, met begeleiding binnen de groep. Soms is het nodig om de begeleiding buiten de groep (bij de RT-er) te bieden.
4. Zo nodig wordt er ondersteuning van buiten de school ingeschakeld.
5. Als het kind niet voldoende geholpen kan worden op de school dan wordt er gezocht naar een passende school voor het kind."

(Schoolgids basisschool Koningin Beatrix, 2010/2011, blz. 8)

Basisschool Koningin Beatrix is bezig met het project 'Afstemming' omdat dit van het bestuur 'PCOU' (Stichting Protestants Christelijk Onderwijs te Utrecht) moet. De school is in het schooljaar 2010/2011 hiermee gestart. Het managementteam (MT), bestaande uit de directeur, de IB-er en de onderbouwcoördinator, volgen op dit moment een tweejarige cursus over Afstemming en zitten aan het einde van het eerste jaar. Het is de bedoeling dat dit verder geïmplementeerd wordt in de school vanaf het schooljaar 2012/2013.

In het project Afstemming wordt er handelingsgericht gewerkt.

De uitgangspunten van handelingsgericht werken (HGW) zijn (Pameijer, Beukering & de Lange, 2009):

1. De onderwijsbehoeften van de leerling staan centraal.
2. Het gaat om de wisselwerking tussen de leerling en de omgeving.
3. Passend onderwijs realiseren, wat heeft de leerkracht daarvoor nodig?
4. Positieve aspecten van de leerling, leerkracht, de groep, de ouders en de school zijn van belang.
5. Samenwerking tussen leerkrachten, leerlingen, ouders, interne en externe begeleiders.
6. Doelgericht werken: korte en lange termijndoelen stellen en deze evalueren in een cyclus van planmatig handelen.
7. Systematische werkwijze met heldere afspraken.

Basisschool Koningin Beatrix werkt op dit moment niet volgens de systematiek van handelingsgericht werken. Het MT heeft zich hierin verdiept voor het project Afstemming, maar dit is nog niet geïmplementeerd in de school.

Eén van de onderdelen van handelingsgericht werken is het maken van groepsplannen. Er wordt een groepsoverzicht gemaakt waarin te zien is welke onderwijsbehoeften de leerlingen hebben. Ook worden gegevens uit toetsen, observaties en gesprekken erin opgenomen. Dit groepsoverzicht wordt verwerkt in een groepsplan. In het groepsplan staat het basisaanbod voor de hele groep en het specifieke onderwijsaanbod voor subgroepen. Voor leerlingen met zeer specifieke onderwijsbehoeften wordt een individueel handelingsplan opgesteld (Pameijer, Beukering & de Lange, 2009).

Uit het leerlingvolgsysteem op basisschool Koningin Beatrix (Parnassys) is gebleken dat er individuele didactische handelingsplannen worden gemaakt wanneer een kind onvoldoende scoort op CITO toetsen en/of methodegebonden toetsen. In Parnassys bij het onderdeel hulpplannen staat de mogelijkheid voor het maken van een groepsplan. Uit onderzoek in Parnassys blijkt dat de plannen die nu hierin gemaakt zijn geen groepsplannen zijn zoals bij handelingsgericht werken wordt bedoeld. De plannen die nu onder het kopje 'groepsplannen' gemaakt zijn, zijn handelingsplannen voor subgroepen. Dit zijn plannen die gemaakt zijn nadat een groepje leerlingen op hetzelfde didactische gebied uitvalt en de leerkracht daar remediërend mee aan het werk gaat. Er staan geen plannen voor hele groepen in Parnassys en er wordt reactief gewerkt, in plaats van proactief, wat bij HGW de bedoeling is (Pameijer, Beukering & de Lange, 2009).

De IB-er geeft aan dat het team met groepsplannen moet gaan werken, omdat het bestuur dit vraagt van de school. Het bestuur vraagt dit in het kader van Afstemming en HGW. In een teambericht op 9 februari 2011 vraagt de IB-er het team groepsplannen op te gaan stellen voor de komende periode. Dit heeft tot protest geleid bij het team, omdat het team nog nooit gewerkt heeft met groepsplannen zoals bedoeld bij HGW en de theorie erachter niet kent. In een bovenbouwoverleg op 18 februari 2011 is besproken met de bovenbouwleerkrachten om geen groepsplannen te maken tot er meer kennis is over groepsplannen. Doordat de IB-er sinds 1 mei 2011 niet meer in functie is, is het werken met groepsplannen ook bij de onderbouw nog niet gestart.

Het team van basisschool Koningin Beatrix zou graag afspraken maken om tot een eenduidige lijn te komen over het ontwerpen en uitvoeren van groepsplannen waarin tevens beschreven staat wie welke rol hierbij heeft. Het maken en uitvoeren van individuele handelingsplannen zal in het kader van HGW veranderen, omdat alleen voor leerlingen met zeer specifieke onderwijsbehoeften een individueel handelingsplan opgesteld wordt. Bij het werken met deze individuele handelingsplannen wordt volgens de principes van HGW nauw samengewerkt met ouders (Pameijer, Beukering & de Lange, 2009).

1.2 Praktijkvraag

Op welke manier kunnen groepsplannen en individuele handelingsplannen op basisschool Koningin Beatrix worden ontworpen, uitgevoerd en geëvalueerd zodat het haalbaar is om er mee te werken en wat zijn daarbij de wensen van groepsleerkrachten, ouders en leerlingen?

1.3 Doelen van het onderzoek

1.3.1 Doel in het onderzoek:

Onderzoek doen naar hoe groepsplannen en individuele handelingsplannen op basisschool Koningin Beatrix ontworpen, uitgevoerd en geëvalueerd kunnen worden zodat het haalbaar is om er mee te werken en te weten wat daarbij de wensen zijn van groepsleerkrachten, ouders en leerlingen.

1.3.2 Doel van het onderzoek:

Aanbevelingen doen over hoe groepsplannen en individuele handelingsplannen op basisschool Koningin Beatrix ontworpen, uitgevoerd en geëvalueerd kunnen worden zodat het haalbaar is om er mee te werken en te weten wat daarbij de wensen zijn van groepsleerkrachten, ouders en leerlingen.

1.4 Onderzoeksvragen

1.4.1 Onderzoeksvraag 1:

Hoe wordt er gewerkt met individuele handelingsplannen en groepsplannen in het kader van handelingsgericht werken?

Deelvragen:

Aan de literatuur:

- Wat is handelingsgericht werken?
- Hoe wordt er gewerkt met individuele handelingsplannen in het kader van handelingsgericht werken?

- Hoe wordt er gewerkt met groepsplannen in het kader van handelingsgericht werken?
- Met welk doel wordt een groepsplan gemaakt (bij handelingsgericht werken)?
- Wanneer wordt er een individueel handelingsplan gemaakt en geëvalueerd (bij handelingsgericht werken)?

Aan de praktijk:

- Hoe wordt er gewerkt met individuele plannen in het kader van handelingsgericht werken?
- Hoe wordt er gewerkt met groepsplannen in het kader van handelingsgericht werken?

1.4.2 Onderzoeksvraag 2:

Wie worden er betrokken bij individuele handelingsplannen en groepsplannen in het kader van handelingsgericht werken?

Deelvragen:

Aan de literatuur:

- Wie worden er betrokken bij het opstellen van individuele handelingsplannen en groepsplannen (bij handelingsgericht werken)?
- Wie worden er betrokken bij het uitvoeren van individuele handelingsplannen en groepsplannen (bij handelingsgericht werken)?
- Wie worden er betrokken bij het evalueren van individuele handelingsplannen en groepsplannen (bij handelingsgericht werken)?

Aan de praktijk:

- Wie zijn er nu betrokken bij het opstellen van individuele handelingsplannen?
- Wie zijn er nu betrokken bij het uitvoeren van individuele handelingsplannen?
- Wie zijn er nu betrokken bij het evalueren van individuele handelingsplannen?

1.4.3 Onderzoeksvraag 3:

Wat heeft het team van basisschool Koningin Beatrix nodig bij het werken met individuele handelingsplannen en groepsplannen in het kader van handelingsgericht werken?

Deelvragen:

Aan de literatuur:

- Wat heeft een team nodig om te werken met individuele handelingsplannen en groepsplannen in het kader van handelingsgericht werken?

Aan de praktijk:

- Wat heeft het team van basisschool Koningin Beatrix nodig bij het werken met individuele handelingsplannen in het kader van handelingsgericht werken?
- Wat heeft het team van basisschool Koningin Beatrix nodig bij het werken met groepsplannen in het kader van handelingsgericht werken?

1.4.4 Onderzoeksvraag 4:

Hoe willen en kunnen leerkrachten van basisschool Koningin Beatrix ouders en leerlingen betrekken bij het opstellen, uitvoeren en evalueren van individuele handelingsplannen?

Deelvragen:

Aan de literatuur:

- Hoe kunnen leerkrachten leerlingen betrekken bij het opstellen van individuele handelingsplannen?
- Hoe kunnen leerkrachten leerlingen betrekken bij het uitvoeren van individuele handelingsplannen?
- Hoe kunnen leerkrachten leerlingen betrekken bij het evalueren van individuele handelingsplannen?
- Hoe kunnen leerkrachten ouders betrekken bij het opstellen van individuele handelingsplannen?

- Hoe kunnen leerkrachten ouders betrekken bij het uitvoeren van individuele handelingsplannen?
- Hoe kunnen leerkrachten ouders betrekken bij het evalueren van individuele handelingsplannen?

Aan de praktijk:

- Op welke manier willen en kunnen de leerkrachten leerlingen betrekken bij het opstellen van individuele handelingsplannen?
- Op welke manier willen en kunnen de leerkrachten leerlingen betrekken bij het uitvoeren van individuele handelingsplannen?
- Op welke manier willen en kunnen de leerkrachten leerlingen betrekken bij het evalueren van individuele handelingsplannen?
- Op welke manier willen en kunnen de leerkrachten ouders betrekken bij het opstellen van individuele handelingsplannen?
- Op welke manier willen en kunnen de leerkrachten ouders betrekken bij het uitvoeren van individuele handelingsplannen?
- Op welke manier willen en kunnen de leerkrachten ouders betrekken bij het evalueren van individuele handelingsplannen?

1.4.5 Onderzoeksvraag 5:

Hoe willen en kunnen leerlingen betrokken worden bij het opstellen, uitvoeren en evalueren van individuele handelingsplannen en wat zijn redenen om dit te doen?

Deelvragen:

Aan de literatuur:

- Wat zegt de literatuur over hoe leerlingen betrokken willen worden bij het opstellen van individuele handelingsplannen?
- Wat zegt de literatuur over hoe leerlingen betrokken willen worden bij het uitvoeren van individuele handelingsplannen?
- Wat zegt de literatuur over hoe leerlingen betrokken willen worden bij het evalueren van individuele handelingsplannen?
- Wat zegt de literatuur over het aansluiten bij wat leerlingen willen als het gaat om werken met handelingsplannen?
- Op welke manier kunnen leerlingen betrokken worden bij individuele handelingsplannen?
- Wat zijn redenen om leerlingen te betrekken bij het opstellen, uitvoeren en evalueren van een individueel handelingsplan?

Aan de praktijk:

- Op welke manier willen en kunnen de leerlingen betrokken worden bij het opstellen van individuele handelingsplannen?
- Op welke manier willen en kunnen de leerlingen betrokken worden bij het uitvoeren van individuele handelingsplannen?
- Op welke manier willen en kunnen de leerlingen betrokken worden bij het evalueren van individuele handelingsplannen?

1.4.6 Onderzoeksvraag 6:

Hoe willen en kunnen ouders betrokken worden bij het opstellen, uitvoeren en evalueren van individuele handelingsplannen en wat zijn redenen om dit te doen?

Deelvragen:

Aan de literatuur:

- Wat zegt de literatuur over hoe ouders betrokken willen en kunnen worden bij het opstellen van individuele handelingsplannen?
- Wat zegt de literatuur over hoe ouders betrokken willen en kunnen worden bij het uitvoeren van individuele handelingsplannen?

- Wat zegt de literatuur over hoe ouders betrokken willen en kunnen worden bij het evalueren van individuele handelingsplannen?
- Wat zijn redenen om ouders te betrekken bij het opstellen, uitvoeren en evalueren van een individueel handelingsplan?

Aan de praktijk:

- Op welke manier willen en kunnen ouders betrokken worden als er voor hun kind een individueel handelingsplan opgesteld wordt?
- Op welke manier willen en kunnen ouders betrokken worden als er voor hun kind een individueel handelingsplan uitgevoerd wordt?
- Op welke manier willen en kunnen ouders betrokken worden als er voor hun kind een individueel handelingsplan geëvalueerd wordt?

Hoofdstuk 2 Theoretisch kader

In dit hoofdstuk wordt door middel van een literatuurstudie antwoord gegeven op de deelvragen aan de literatuur. De deelvragen komen voort uit de praktijkvraag: *'Op welke manier kunnen groepsplannen en individuele handelingsplannen op basisschool Koningin Beatrix worden ontworpen, uitgevoerd en geëvalueerd zodat het haalbaar is om er mee te werken en wat zijn daarbij de wensen van groepsleerkrachten, ouders en leerlingen?'*

2.1 Handelingsgericht werken

2.1.1. Wat is handelingsgericht werken (HGW)?

Handelingsgericht werken gaat uit van een aantal punten (Pameijer, Beukering & Lange 2009):

- De onderwijsbehoeften van de leerling staan centraal. Onderwijsbehoeften geven aan wat een leerling nodig heeft om onderwijsdoelen te behalen.
- Het gaat om de wisselwerking tussen de leerling en zijn omgeving. Bij HGW gaat het om deze leerling in deze omgeving. De ontwikkeling van een kind vindt plaats in wisselwerking met zijn omgeving, in interactie. Afstemming tussen de verschillende partijen is belangrijk.
- Passend onderwijs realiseren, wat heeft de leerkracht daarvoor nodig? Wat heeft de leerkracht nodig om de ondersteuning voor dit kind te bieden? Dit zijn de ondersteuningsbehoeften.
- Positieve aspecten zijn van belang. Door te kijken naar positieve aspecten wordt de leerling beter begrepen en kunnen er betere doelen geformuleerd worden. Bij het uitgaan van positieve aspecten kan dat wat goed gaat verder uitgebreid worden.
- Samenwerking tussen leerkrachten, leerling, ouders, interne en externe begeleiders. De samenwerking tussen leerkrachten, leerling, ouders en begeleiders is noodzakelijk omdat de situatie samen geanalyseerd wordt, de doelen en onderwijsbehoeften samen geformuleerd worden en iedereen mee helpt bij het zoeken naar oplossingen.
- Doelgericht werken: korte en lange termijndoelen stellen en deze evalueren in een cyclus van planmatig handelen. Doelen zijn nodig om te weten waar naartoe gewerkt wordt, om onderwijsbehoeften te formuleren en om te kunnen evalueren of het plan gewerkt heeft. Bij HGW worden korte en lange termijndoelen gesteld op het gebied van leren, werkhouding en de sociaal-emotionele ontwikkeling. De kerndoelen zijn de lange termijndoelen, vanuit daar worden de korte termijn tussendoelen gesteld. Die worden vertaald naar doelen in de leerstof van de komende periode (8 tot 12 weken). De leerstofplanning staat in het groepsplan. De doelen moeten SMARTI gesteld worden: **S**pecifiek: concreet, klein. **M**eer: meetbaar: objectief vast te stellen bij de evaluatie. **A**anvaardbaar: acceptabel: aanvaardbaar voor de betrokkenen. **R**ealistisch: reëel en haalbaar. **T**ijdgebonden: wanneer en hoe lang wordt er aan het doel gewerkt en wanneer wordt er geëvalueerd? **I**nspirerend: de leerkracht, leerling en ouders moeten gemotiveerd zijn om aan het doel te gaan werken.
- Systematische werkwijze met heldere afspraken. De werkwijze van HGW verloopt in heldere stappen, er wordt systematisch gewerkt. Er zijn heldere afspraken over wie wat doet en waarom, waar, hoe en wanneer. Een handelingsgerichte leerkracht werkt planmatig vanuit een onderzoekende en reflectieve houding.

2.1.2 Groepsplannen en individuele handelingsplannen

In deze paragraaf worden de deelvragen over hoe er met individuele handelingsplannen en groepsplannen gewerkt wordt en met welk doel er een groepsplan gemaakt wordt beantwoord. Het werken met individuele handelingsplannen (IHP's) is in vergelijking met vroeger bijna onwerkbaar geworden om een aantal redenen (Frankl, 2005). Er zijn veel meer leerlingen met speciale onderwijsbehoeften bijgekomen, waardoor er heel veel IHP's gemaakt moeten worden. Een handelingsplan heeft vaak betrekking op één vakgebied en de leerling heeft dan heel veel verschillende IHP's nodig. Door het gebruik van IHP's wordt een sfeer gecreëerd waarin verschillen

benadrukt worden, terwijl het juist goed is om leerlingen van en met elkaar te laten leren (Frankl, 2005). Door effectief te plannen kan een leerkracht ervoor zorgen rekening te houden met de verschillen tussen leerlingen. Alleen voor leerlingen met zeer speciale onderwijsbehoeften zou er nog een IHP gemaakt moeten worden. De rest van de geplande zorg en activiteiten worden allemaal in één groepsplan gezet (Frankl, 2005). Door te werken met groepsplannen wordt er preventief gewerkt, terwijl er bij IHP's curatief gewerkt wordt als er al een achterstand is (Pameijer, Beukering & Lange 2009).

Een groepsplan wordt ingezet om het onderwijsaanbod voor de hele groep te plannen, te volgen en te evalueren (Pameijer, Beukering & Lange 2009). Een groepsplan kan dynamisch of statisch ingezet worden, of er kan een combinatie van beide ingezet worden. Het dynamische groepsplan wordt geformuleerd vanuit de IHP's. De individuele doelen leveren doelen op voor de groep. De leerkracht maakt een samenvatting van de korte termijndoelen van individuele leerlingen. Deze gegevens neemt de leerkracht mee in het onderwijs aan de groep. Het dynamische groepsplan moet steeds bijgesteld worden omdat de korte termijndoelen steeds bijgesteld worden. Het statische groepsplan wordt vooraf geformuleerd voor de hele groep (Wiel & Huijgens, 2007). Dit groepsplan wordt voorafgaand aan de IHP's gemaakt. De IHP's worden gebaseerd op het groepsplan, waardoor in de IHP's alleen de korte termijndoelen specifiek voor een bepaalde leerling staan. De rest van de informatie staat in het groepsplan waarnaar verwezen wordt. In het statische groepsplan worden ontwikkelings- of leergebieden van de groep geformuleerd. IHP's worden alleen opgesteld voor leerlingen die afwijken van de doelen van het groepsplan (Wiel & Huijgens, 2007).

De inhoud van een handelingsgericht groepsplan is een combinatie van het dynamische en statische groepsplan van Wiel en Huijgens (2007). Een handelingsgericht groepsplan legt de focus op de toekomst, het is proactief. Hoe kan de leerkracht, gezien de kenmerken van de leerlingen nu, het beste omgaan met de doelen en wat hebben leerlingen nodig om deze te bereiken in de komende planperiode? Het antwoord op deze vragen vormt de inhoud van het groepsplan (Gijzen, 2010). Hierin staat beschreven welke leerlingen extra instructie krijgen, een verkorte instructie krijgen in combinatie met verrijkingsstof, maar ook welke leerling op het gebied van werkhouding of gedrag meer aandacht nodig heeft. Een handelingsgericht groepsplan kan ook curatieve aspecten in zich hebben, wanneer bepaalde leerlingen iets nog niet beheersen dan kan dat meegenomen worden in het groepsplan. Er zijn zes stappen in het handelingsgerichte groepsplan (Gijzen, 2010):

- Stap 1: Het verzamelen van gegevens.
- Stap 2: Het signaleren van leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften.
- Stap 3: Het benoemen van de specifieke onderwijsbehoeften.
- Stap 4: Het clusteren van leerlingen met overeenkomstige specifieke onderwijsbehoeften.
- Stap 5: Het opstellen van het groepsplan.
- Stap 6: Het uitvoeren van het groepsplan.

Voor leerlingen met zeer specifieke onderwijsbehoeften is het nodig om naast het groepsplan een IHP op te stellen. Een school moet vastleggen welke leerlingen in aanmerking komen voor IHP's (Pameijer, Beukering & Lange 2009). Met een IHP wordt op de volgende manier gewerkt bij HGW; in het IHP staan de beginsituatie, de te bereiken doelen, de inhoud en organisatie, de termijn, de betrokkenen en de evaluatie (Pameijer, Beukering & Lange 2009). Doelen worden altijd opgesteld vanuit de beginsituatie. Iets dat zwak is moet versterkt worden en dat wat sterk is moet uitgebouwd en benut worden. De doelen moeten hoog, maar reëel zijn. Doelen moeten SMARTI opgesteld worden. Als er meerdere doelen zijn, moeten er prioriteiten gesteld worden. Het doel van het plan bepaalt de duur ervan, het kan kortdurend maar ook langdurend zijn (Pameijer, Beukering & Lange 2009). Het is belangrijk een IHP te evalueren na de gestelde periode. Er moet gekeken worden of de doelen behaald zijn en of de leerling weer mee kan doen met het aanbod van de basisgroep of een subgroep. Als het doel niet behaald is moet er gekeken worden of er een nieuw IHP opgesteld moet worden of dat verder onderzoek nodig is (Wiel & Huijgens, 2007).

2.1.3 Betrokkenen bij groepsplannen en individuele handelingsplannen

In paragraaf 2.1.3 wordt omschreven wie er betrokken zijn bij IHP's en groepsplannen.

De betrokkenen bij het opstellen, uitvoeren en evalueren van een groepsplan en IHP zijn de leerkracht, de intern begeleider (IB-er), de leerling en de ouders en eventueel nog andere specialisten (Wiel & Huijgens 2007). De leerkracht heeft een centrale rol en houdt het overzicht over de begeleiding. Deze leerkrachtrol kan alleen slagen als de leerkracht gebruik kan maken van expertise binnen en buiten de school. De IB-er moet goed op de hoogte zijn van wat de school kan bieden en de leerlingen kennen (Wiel & Huijgens 2007). Vooral bij het opstellen van een plan kan de leerkracht de informatie van leerlingen en ouders goed benutten (Pameijer & Beukering 2004). Bij HGW is de laatste stap, het evalueren van een plan, de eerste stap van een volgend plan. Ook bij de evaluatie van een plan heeft de leerkracht hierdoor informatie nodig van leerlingen en ouders (Pameijer & Beukering 2004).

Om goed samen te werken is een open communicatie met heldere afspraken vereist (Pameijer & Beukering 2004). Instemming van betrokkenen bij een bepaalde aanpak is een voorwaarde om het te laten slagen. Overleg bij het totstandkomen van een advies verhoogt het percentage opgevolgde adviezen. Het advies is het handelingsplan. Als de leerkracht, de leerling en de ouder in overleg hebben gekozen voor een plan dat voor allemaal wenselijk en haalbaar is, dan is de kans groot dat alle partijen zich verantwoordelijk voelen en zich ervoor inzetten (Pameijer & Beukering 2004).

2.1.4 Wat heeft een team nodig om handelingsgericht te gaan werken?

In paragraaf 2.1.4 wordt omschreven wat een team nodig heeft voor een goede implementatie van HGW.

Wanneer er met een nieuwe methode gewerkt gaat worden moet deze methode eerst geïmplementeerd worden. Duurzame implementatie betekent dat iets blijvend wordt uitgevoerd zoals bedoeld en steeds leidt tot de beoogde resultaten (Stals, Yperen, Reith & Stams, 2010). Een duurzame implementatie moet volgens verschillende fases gedaan worden. Volgens Stals, Yperen, Reith en Stams (2010) is verspreiding is de eerste fase, de nieuwe methode moet bekend raken bij de gebruikers, in dit geval de leerkrachten. Leerkrachten moeten kennis nemen van de aanwezigheid en de inhoud van de methode. In deze fase passen de volgende activiteiten: publiceren van informatie, didactische bijeenkomsten. De tweede fase is adoptie, deze fase is succesvol wanneer de leerkrachten positief tegenover de methode staan en besluiten deze werkwijze te volgen. In deze fase passen de volgende activiteiten: mensen enthousiasmeren en overtuigen door bezoek van deskundigen en interactieve bijeenkomsten. De derde fase is invoering, hierbij gaan de leerkrachten over tot actie. Er wordt gestart met de methode in de praktijk. In deze fase passen de volgende activiteiten: training en voldoen aan randvoorwaarden en betrokkenen mee laten denken. Borging is de laatste fase, dit zorgt voor behoud van de ingevoerde verandering. Dit is geen eindpunt, maar een continue activiteit waarbij er geëvalueerd en aangepast wordt. In deze fase passen de volgende activiteiten: herinneringen, feedbackcycli, inzicht geven in de manier van werken en behaalde resultaten. Sommige fasen verlopen in de praktijk sneller dan anderen en de fases kunnen door elkaar heen lopen. Het kan dat leerkrachten zich in verschillende fases bevinden (Stals, Yperen, Reith & Stams, 2010).

Voor een goede implementatie is het belangrijk om voldoende draagvlak te creëren, de meerderheid van het team moet verandering willen. Teamleden kunnen meedoen op hun eigen tempo door eerst een persoonlijk HGW-plan op te stellen (Pameijer, Beukering & Lange 2009). Om een implementatie succesvol te laten verlopen moet er de wens zijn om te veranderen (Marzano, Pickering & Pollock, 2008 in Wiel & Huijgens, 2007). De directie moet zorgen voor druk, laten zien dat dit de manier is waarop er gewerkt gaat worden, maar ook voor ondersteuning, vragen wat het team nodig heeft om de doelen te behalen. Het team moet betrokken zijn en dat gaat het beste als teamleden keuzes kunnen maken. Een gezamenlijke verandering gaat niet zonder discussie en strijd, het systeem moet uit balans raken om een nieuw evenwicht te krijgen (Wheatly, 2006 in Wiel & Huijgens, 2007). Het is belangrijk om alle reacties die de veranderingen met zich meebrengen te bespreken en te benutten. Negatieve of kritische reacties kunnen omgebogen worden naar positieve actiepunten, wat moet er

gedaan worden om iets te voorkomen of om iets te laten slagen? De implementatie van HGW is een langdurig en meerjarig traject. Onderstaand stappenplan kan gebruikt worden bij de implementatie van HGW (Wiel & Huijgens 2007):

- Stap 1: Neem kennis van de uitgangspunten en werkwijze van HGW.
- Stap 2: Bepaal de startsituatie: wat wordt al gedaan en wat moet er verder ontwikkeld worden?
- Stap 3: Formuleer SMARTI-doelen voor de lange en korte termijn over wat het team wil bereiken.
- Stap 4: Bepaal de ondersteuningsbehoeften van het team en de individuele leerkrachten.
- Stap 5: Organiseer activiteiten die nodig zijn om de doelen te bereiken.
- Stap 6: Realiseer het implementatieplan.

De kans op een succesvolle implementatie is groter wanneer er aan deze vijf kenmerken wordt voldaan (Stals, Yperen, Reith & Stams, 2010):

1. Het werken met de nieuwe methode moet een voordeel opleveren voor de gebruiker.
2. De nieuwe methode moet passen bij de waarden en behoeften van de gebruiker.
3. De nieuwe methode moet niet te complex zijn, maar simpel omschreven. Ook moet er een mogelijkheid zijn om het op kleine schaal uit te proberen.
4. Het moet observeerbaar zijn bij anderen of de nieuwe methode inderdaad tot de gewenste uitkomsten leidt.
5. Er moet ook een mogelijkheid zijn dat de methode aangepast kan worden per persoon, de gebruiker moet eigenaar worden over het proces, dit vermindert de weerstand tegen de implementatie.

Het is belangrijk voor een team om de eigen werkwijze naast de werkwijze van HGW te leggen. Wat gebeurt er al volgens HGW, wat wil het team meer volgens HGW gaan doen, wat is daarbij wenselijk en haalbaar? De directie moet zich actief opstellen in de implementatie en ervoor zorgen dat het een traject op maat wordt zodat het past bij de visie en missie van de school (Pameijer & Beukering 2004).

Om handelingsgericht te gaan werken moet het team de zeven uitgangspunten van HGW kennen en er achter staan. Het team moet opbrengstgericht willen werken en effectief adaptief onderwijs willen geven. Het team moet kunnen differentiëren en de juiste doelen kunnen stellen. Het team heeft het nodig om zich te realiseren dat de leerkracht een groot effect heeft op het gedrag en de prestaties van de leerlingen. Leerkrachten hebben een veilig team nodig waarin geleerd wordt van en met elkaar. Het team moet erachter staan dat de samenwerking met leerlingen en ouders zinvol en belangrijk is (Pameijer, Beukering & Lange 2009).

2.2 Samenwerking tussen leerkracht en leerling

In deze paragraaf wordt omschreven op welke manier leerlingen betrokken kunnen en willen worden bij het opstellen, uitvoeren en evalueren van een IHP en wat het effect hiervan is.

Leerkrachten praten over en tegen leerlingen in plaats van met leerlingen, ook in situaties waarin de leerling centraal staat, zoals bij leer- of gedragsproblemen (Pameijer & Beukering, 2004). De kijk van de leerling op deze problemen is relevant voor de aanpak ervan. Leerlingen kunnen dit verwoorden, tenzij er sprake is van grove ontwikkelings-, taal- of cognitieve problemen. Een leerling kan de eigen mening geven, standpunten innemen en reflecteren op situaties. Leerlingen kunnen hun eigen onderwijsbehoeften goed aangeven. Daarom is het belangrijk leerlingen te betrekken bij gehele proces van het werken met een handelingsplan, vooral bij het opstellen ervan. De wijze waarop een leerling over zichzelf en een situatie denkt, bepaalt in hoge mate de wil voor verandering (Pameijer & Beukering, 2004). Een leerling kan zelf goed aangeven wat goed of minder goed gaat en hoe dat veranderd kan worden (Wiel en Huijgens, 2007), wat benut kan worden bij het opstellen van een IHP. Bij het werken met IHP's is de leerling van belang, de leerling zorgt uiteindelijk voor de verandering in het gedrag of de ontwikkeling, de leerling moet betrokken worden bij de uitvoering omdat zonder de

leerling er niks uit te voeren is. De wijze en de mate van betrokkenheid is afhankelijk van de leeftijd van de leerling (Koomen & Pameijer (2007), in Verschueren & Koomen, 2007).

Een gesprek is het meest effectieve middel om te achterhalen wat een leerling wil en vindt (Jeninga, 2004). Het is een belangrijke diagnostische interventie, die altijd ingezet moet worden. Leerlingen zijn heel goed in staat te vertellen wat hen bezighoudt en wat voor problemen er zijn. De leerkracht moet hier de tijd voor nemen zodat de leerling dit onder woorden kan brengen. Geduld en goed luisteren zijn van belang (Jeninga, 2004). De leerkracht moet de leerling als volwaardig gesprekspartner zien en aansluiten bij de mogelijkheden van gespreksvoering. Het is belangrijk om rekening te houden met de leeftijd van de leerling. De leerkracht moet inhoudelijk en gevoelsmatig aansluiten bij wat de leerling zegt en moet zich bewust zijn van het feit dat de eigen reactie de reactie van de leerling kan beïnvloeden. De leerkracht moet de leerling duidelijk maken wat er verwacht wordt en wat er gebeurt met de inhoud van het gesprek (Jeninga, 2004).

Een van de belangrijkste kenmerken voor een effectieve, hulpbiedende relatie is 'de taal van acceptatie' (Gordon, 2010). Wanneer iemand een ander accepteert en dat kan laten merken, dan heeft diegene het vermogen om de ander te helpen. De taal van acceptatie zorgt ervoor dat de leerling de gelegenheid heeft om zich te uiten, om gevoelens en problemen te delen. Een effectieve en opbouwende methode om te reageren op gevoelens of problemen die een leerling noemt is reageren op een manier die de leerling uitnodigt om meer te vertellen. Deze reactie nodigt de leerling uit om te praten, meer te vertellen (Gordon, 2010). Een andere effectieve methode is door actief te luisteren. Bij actief luisteren probeert de ontvanger te begrijpen wat de zender voelt of wat de boodschap van de zender betekent. Vervolgens zegt de ontvanger in eigen woorden wat deze begrepen heeft, hierdoor heeft de zender van de boodschap de gelegenheid om het te checken. Beide partijen zijn er dan zeker van dat de boodschap goed begrepen is (Gordon, 2010). Bij gesprekken tussen leerkrachten en leerlingen over individuele handelingsplannen is de leerling de zender en de leerkracht de ontvanger. De leerkracht moet controleren of de boodschap van de leerling goed aangekomen is. Door actief te luisteren kan de leerkracht erachter komen wat een leerling echt bezighoudt of bedoelt. Deze informatie kan de leerkracht goed gebruiken bij individuele IHP's zodat bij de behoeften van de leerling aangesloten kan worden (Gordon, 2010).

In een onderzoek van Meerdink (1997, in Pameijer & Beukering, 2004) naar meningen en wensen van kinderen t.o.v. hulpverleners kwamen de volgende punten naar voren die ook voor een leerkracht bij het werken met individuele IHP's van belang kunnen zijn (Pameijer & Beukering, 2004):

- Er moet gevraagd worden naar wat er aan de hand is met het kind, er moet goed geluisterd en doorgevraagd worden als er iets verteld wordt.
- Er moet ook gekeken worden naar de dingen die goed gaan.
- Er mogen geen dingen doorverteld worden zonder toestemming.
- Er moet gevraagd worden naar wat het kind nodig heeft.
- Er moet uitgelegd worden waarom een kind welke hulp krijgt.
- Een kind moet mee mogen denken en bepalen over welke hulp er gegeven gaat worden en hoe deze hulp gegeven wordt.

Bij de evaluatie van een IHP moet de leerling ook betrokken worden. Hierbij kan een leerling zelf goed aangeven wat het goed of minder goed vond gaan en of er nog meer verbetering nodig is (Wiel en Huijgens, 2007).

Een middel om de samenwerking met een leerling doelgericht vorm te geven is een 'kindplan' (Paardekoper & Pameijer, 2011). Dit is een plan dat de leerling in samenspraak met de leerkracht opstelt waarin staat aan welk doel er de komende periode gewerkt gaat worden en wie en/of wat er nodig is om dat doel te bereiken. Het maken van een kindplan gebeurt in een gesprek met de leerling, waar zowel de leerkracht als de leerling zich op moet kunnen voorbereiden. Ook de relatie tussen de leerkracht en de leerling verbetert met het samen maken van een kindplan (Paardekoper & Pameijer, 2011). Zie bijlage 6 Voorbeeld kindplan voor een leeg en ingevuld voorbeeld van een kindplan.

2.3 Samenwerking tussen leerkracht en ouders

In paragraaf 2.3 wordt omschreven op welke manier ouders betrokken kunnen en willen worden bij het opstellen, uitvoeren en evalueren van een IHP en wat het effect hiervan is.

Samenwerken met ouders is tweerichtingsverkeer, de school en de ouders moeten hierin investeren. School en ouders zijn partners (Wiel & Huijgens, 2007). Om tot gezamenlijke oplossingen te komen moet er goed overleg tussen de school en ouders zijn. De leerkracht is verantwoordelijk voor de totstandkoming van dit overleg. Ouders willen graag informatie over hoe er thuis ondersteuning geboden kan worden bij het leren (Tveit, 2009). Er bestaat een duidelijke koppeling tussen betrokken ouders en hogere schoolresultaten volgens Lagacé-Séguin en Case (2010). De leerkracht moet open staan voor goed contact met ouders. Een goede relatie tussen de leerkracht en de ouders zorgt voor een betere samenwerking (Addi-Racah & Ainhoren, 2009).

Vanuit HGW zijn de volgende richtlijnen opgesteld voor de communicatie met ouders (Pameijer, Beukering & Lange 2009):

- Richtlijn 1: Ouders zijn welkom op school, er is een gemeenschappelijk belang: het kind. De communicatie met ouders moet laagdrempelig zijn. Gesprekken moeten op korte termijn georganiseerd worden, zorgen van ouders worden serieus genomen en beide ouders worden uitgenodigd voor een gesprek (ook als deze gescheiden zijn). Het uitspreken van het gezamenlijk belang, dat het kind zich optimaal ontwikkelt, komt de communicatie ten goede.
- Richtlijn 2: De rol van school en ouders en eenieders verantwoordelijkheden. Eenieder heeft vanuit zijn rol en deskundigheid een eigen bijdrage. De leerkracht en IB-er, Remedial Teacher (RT-er), leer- of gedragsspecialisten zijn allen onderwijsprofessionals. De ouders zijn ervaringsdeskundigen, de ouders kennen het kind het langst en het beste. Onderwijs geven is de primaire verantwoordelijkheid van de school. Opvoeden is de primaire verantwoordelijkheid van ouders. Het is belangrijk dat het duidelijk is wat onder wiens verantwoordelijkheid valt.
- Richtlijn 3: Benut de stappen van de onderwijs- en begeleidingsstructuur als kader. In de 1-zorgroute worden de volgende stappen gehanteerd:
 - stap 1. HGW-cyclus op groepsniveau
 - stap 2. Leerlingbespreking of zorgteam bij specifieke vragen over individuele leerling.
 - stap 3. Zorgadviesteam (ZAT): handelingsgerichte diagnostiek, consultatie/of begeleiding.
 - stap 4. Verwijzing voor een schoolwisseling of externe hulp.

De 1-zorgroute is een manier om tegemoet te komen aan de onderwijsbehoeften van alle leerlingen door het werken met groepsplannen, incidentele individuele handelingsplannen en het organiseren van groepsbesprekingen en leerlingbesprekingen (Gijzen, 2008).

In gesprekken met ouders kunnen de richtlijnen voor communicatie met ouders als leidraad dienen. Door het stappenplan met ouders te bespreken weten de ouders in welke stap het kind zit en wat de volgende stap zou kunnen zijn. Het is belangrijk om vanaf stap 1 met ouders te communiceren. De leerkracht moet aangeven wat de doelen voor de groep zijn en of deze doelen ook voor hun kind gelden en zo niet welke doelen er dan wel nagestreefd worden. Wanneer de doelen voor de groep niet gelden voor een leerling moet er een IHP opgesteld worden. Ouders worden hierbij vanaf stap 1 betrokken (Pameijer, Beukering & Lange 2009). Bij het opstellen van een IHP is het goed om de kennis van ouders over hun kind te benutten. Leerkrachten worden gezien als onderwijsprofessionals, ouders als ervaringsdeskundige en ouders zijn de primair verantwoordelijke voor de opvoeding van het kind (Koomen & Pameijer in Verschueren & Koomen, 2007). Ook Huijgens (2008) geeft aan dat ouders experts zijn wat betreft het kind, daardoor moet er samengewerkt worden met ouders, waarbij een goede communicatie zeer belangrijk is. Bij het opstellen van een IHP moet er een gesprek plaats vinden op initiatief van de leerkracht zodat deze kennis van ouders over de leerling benut wordt en zodat ouders op de hoogte gesteld worden. Er moet aan ouders gevraagd worden wat zij thuis zien bij het kind, er moet verteld worden wat er op school gezien wordt, wat voor problemen er zijn en wat er tot nu toe al gedaan is. Daarna moet in overleg met de ouders besproken worden wat er gedaan kan worden om de problemen op te gaan lossen. Tveit (2009) ziet een positief verband tussen hoge betrokkenheid van ouders en hoge

resultaten op cognitief gebied van kinderen. De manier waarop ouders betrokken zijn bij de school en de mate van deze betrokkenheid wordt bepaald door de school. Het is belangrijk dat leerkrachten de kennis van ouders over het kind waardevol vinden en gebruiken. Ouders moeten niet het gevoel krijgen dat zij ondergeschikt zijn aan de leerkracht, maar dat er sprake is van een gelijkwaardige samenwerking.

De reden van ouderbetrokkenheid kan komen vanuit twee overtuigingen; ouders kunnen ervan overtuigd zijn dat zij betrokken moeten zijn bij het onderwijs van hun kind, en ouders kunnen ervan overtuigd zijn dat kinderen van betrokken ouders betere resultaten halen (Hoover-Dempsey, Walker, Sandler, et al., 2005). De leerkracht moet laten blijken dat de ouders bij kunnen dragen aan de ontwikkeling op school van hun kind (Green, Walker, Hoover-Dempsey & Sandler, 2007) en bij het uitvoeren van een IHP. De school moet ouders laten weten dat alle ouders een rol kunnen hebben in het succes van het kind, door aanmoediging of het bieden van hulp. Geef ouders specifieke informatie over wat er gedaan kan worden om betrokken te zijn. Bij de uitvoering van een IHP kunnen ouders betrokken worden door te vertellen wat er thuis gedaan kan worden om het kind te helpen of aan te moedigen. Luister ook naar de ideeën van ouders over hoe die betrokken willen worden. Geef ouders informatie over het effect van de betrokkenheid op het gedrag, de houding en de resultaten van het kind. Geef ouders informatie over wat hun kind moet leren, wat is het doel voor de komende periode? Geef ouders positieve feedback over de betrokkenheid en creëer mogelijkheden voor ouders om onderling met elkaar te spreken over hoe de kinderen thuis geholpen kunnen worden (Hoover-Dempsey, Walker, Sandler, et al., 2005).

Wanneer ouders betrokken worden bij het opstellen en uitvoeren van een individueel handelingsplan wint de effectiviteit van de geboden hulp aan kracht (Hoekstra, 2005). In Engeland is in 2003 een onderzoek gedaan door Desforges (in Broekhof, 2006) naar het effect van ouderbetrokkenheid op leerresultaten. Uit dit onderzoek kwam naar voren dat er een positieve invloed is op leerresultaten van ouderbetrokkenheid thuis, maar niet voor ouderbetrokkenheid op school. Van Es (2002, in Broekhof, 2006) is ten aanzien van het onderwijs in Nederland ook tot deze conclusie gekomen. De betrokkenheid van ouders thuis gaat vooral om de verwachtingen en aspiraties van ouders. Hier heeft de school weinig invloed op. De school kan het aanbieden van activiteiten thuis wel aanmoedigen. Wanneer deze activiteiten thuis samenhangen met activiteiten op school is het effect op de leerresultaten groter. Door ouders te betrekken bij de uitvoering van een IHP worden de activiteiten afgestemd op elkaar. De school kan ouders helpen door ouderprogramma's en gezinsgerichte stimuleringsprogramma's (Broekhof, 2006).

Wanneer een kind extra begeleiding nodig heeft (zoals bij een IHP) dient de begeleiding thuis en op school op elkaar afgestemd te zijn om effectief te zijn. Ouders en leerkrachten moeten komen tot overeenstemming in de aard, verklaring en aanpak van de situatie (Pameijer, Beukering & Lange 2009). Het is belangrijk dat de rollen en posities duidelijk zijn voor de betrokkenen. Er moeten duidelijke afspraken gemaakt worden over wie wat doet en waarom, dit alles gebeurt bij het opstellen van een groepsplan of IHP. Er moet een vervolgafspraken gemaakt worden om het gedane werk te evalueren (Pameijer, Beukering & Lange 2009). Ouders zijn vooral betrokken door gesprekken en meedenken bij het opstellen en evalueren. Bij het uitvoeren kunnen ouders betrokken worden door thuis activiteiten aan te bieden die samenhangen met het onderwijsaanbod op school (Broekhof, 2006).

Hoofdstuk 3 Opzet onderzoek

In dit hoofdstuk worden de opzet van het onderzoek, de verwerking van het onderzoek en de samenstelling van de onderzoeksgroep beschreven.

3.1 Doelstelling

Het doel in het onderzoek is onderzoek doen naar hoe groepsplannen en individuele handelingsplannen op basisschool Koningin Beatrix ontworpen, uitgevoerd en geëvalueerd kunnen worden zodat het haalbaar is om er mee te werken en te weten wat daarbij de wensen zijn van groepsleerkrachten, ouders en leerlingen. Het doel van het onderzoek is aanbevelingen doen over hoe groepsplannen en individuele handelingsplannen op basisschool Koningin Beatrix ontworpen, uitgevoerd en geëvalueerd kunnen worden zodat het haalbaar is om er mee te werken en te weten wat daarbij de wensen zijn van groepsleerkrachten, ouders en leerlingen.

3.2 Onderzoeksplan

In dit onderzoek is gezocht naar wat handelingsgericht werken inhoudt. Er is onderzoek gedaan in de literatuur naar handelingsgericht werken, groepsplannen en samenwerking met ouders en leerlingen.

In het praktijkonderzoek zijn drie verschillende vragenlijsten ontworpen. Door een vragenlijst te gebruiken kan een grote groep personen in een keer bevraagd worden (Kallenberg, Koster, Onstenk & Scheepsma, 2007). De vragenlijsten bestaan uit open en gesloten vragen. Er is met gesloten vragen gewerkt omdat er slechts 3 antwoorden mogelijk zijn op deze vragen; altijd, soms of nooit, omdat dit gaat over of leerkrachten iets wel of niet doen. Er is ook met open vragen gewerkt omdat het bij deze vragen te moeilijk is van tevoren afdoende alternatieven aan te reiken (Harinck, 2008). Er is een vragenlijst bij leerkrachten, bij ouders en bij leerlingen afgenomen. Alle leerkrachten zijn gevraagd de vragenlijst in te vullen. De leerlingen en ouders zijn gekozen door middel van een steekproef. Bij een steekproef moeten personen willekeurig uitgekozen worden (Kallenberg, Koster, Onstenk & Scheepsma, 2007). In dit onderzoek zijn steekproeven gedaan omdat het onderzoek te groot wordt als alle ouders en leerlingen bevraagd worden. De steekproef bij de leerlingen is gedaan onder leerlingen waar in het vorige schooljaar (2010/2011) een individueel handelingsplan voor gemaakt is.

De resultaten uit de gesloten vragen van de vragenlijsten zijn omgezet in procenten (zo nodig afgerond op hele getallen), dit levert een duidelijker beeld op dan alleen getallen omdat de onderzoeksgroepen niet precies even groot waren, en weergegeven in staafgrafieken. De open vragen zijn volgens het geordende schoenendoosmodel verwerkt. Hierbij worden alle kwalitatieve gegevens door middel van een eigen ordening verwerkt (Harinck, 2008). Door beantwoording van de onderzoeksvragen kan de praktijkvraag beantwoord worden en zijn er aanbevelingen gedaan aan het team van basisschool Koningin Beatrix. De gegevens zijn geanalyseerd en er zijn conclusies geformuleerd. Dit is gedaan met behulp van de uitkomsten van de instrumenten en de literatuur.

3.3 Onderzoeksgroep

Er is met drie verschillende onderzoeksgroepen gewerkt, namelijk leerkrachten (N=15), leerlingen (N= 25) en ouders (N=30). De leerkrachten zijn alle teamleden. De leerlingen zijn door een steekproef gekozen uit de groep leerlingen waar in het vorige schooljaar (2010/2011) een individueel handelingsplan voor gemaakt is van groep 5 tot en met groep 8. Uit deze selectie zijn van elke groep de eerste 6 leerlingen op de lijst gevraagd mee te doen. De ouders zijn gekozen door een steekproef, van elke groep zijn de eerste, middelste en laatste ouders op de alfabetische lijst gevraagd. Wanneer ouders door deze manier 2 keer uit de steekproef komen (meerdere kinderen op school) dan is de volgende ouder op de lijst gevraagd mee te doen. Van de groepen 1/2 zijn de eerste en laatste ouders op de lijst gevraagd mee te doen. Uiteindelijk werden er 30 vragenlijsten uitgezet bij de ouders waarvan er verwacht werd minimaal 25 terug te krijgen.

Hoofdstuk 4 Resultaten onderzoek

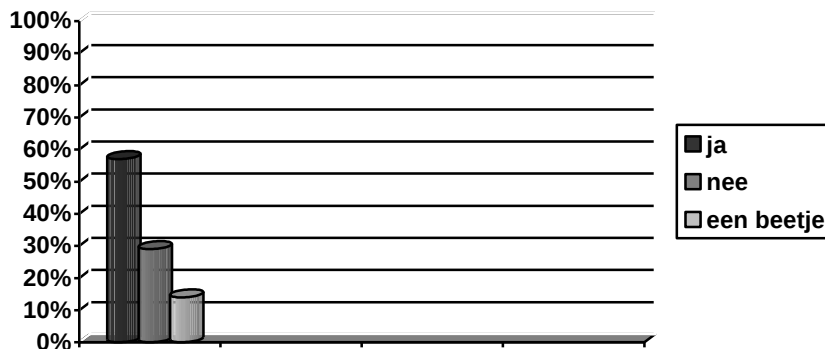
In dit hoofdstuk worden de resultaten van het onderzoek weergegeven. De resultaten uit de gesloten vragen worden weergegeven in percentages in een grafiek. Het wordt in percentages weergegeven omdat de onderzoeksgroepen niet even groot zijn, door het in percentages te zetten kunnen de resultaten vergeleken worden met elkaar. De opvallende resultaten uit de open vragen worden in dit hoofdstuk vermeld, de volledige lijsten met antwoorden staan in bijlage 3 Antwoorden vragenlijsten leerkrachten, bijlage 4 Antwoorden vragenlijsten leerlingen en bijlage 5 Antwoorden vragenlijsten ouders. Er zijn 15 leerkrachten bevraagd, waarvan 14 de vragenlijst ingevuld hebben. De leerkracht die de vragenlijst niet ingevuld heeft is een invaller voor een langdurig ziek iemand, deze leerkracht gaf aan het te moeilijk te vinden om de vragenlijst in te vullen omdat deze leerkracht pas net begonnen is en te weinig van individuele handelingsplannen en groepsplannen weet. Er zijn 25 leerlingen bevraagd, alle 25 leerlingen hebben de vragenlijst ingevuld. Er zijn 30 ouders bevraagd, in eerste instantie hadden slechts 12 ouders de vragenlijst ingevuld. Na herhaalde pogingen om de andere vragenlijsten ingevuld terug te krijgen is het uiteindelijke aantal ingevulde vragenlijsten 19 geworden.

4.1 Resultaten onderzoeksvraag 1

Hoe wordt er gewerkt met individuele handelingsplannen en groepsplannen in het kader van handelingsgericht werken?

In deze paragraaf leest u hoe er op dit moment met IHP's en groepsplannen gewerkt wordt op basisschool Koningin Beatrix. Uit de open vragen bij de vragenlijst aan de leerkrachten blijkt dat er heel verschillend gewerkt wordt met IHP's op dit moment (zie bijlage 3 Antwoorden vragenlijsten leerkrachten). Zeven van de veertien leerkrachten maken IHP's op basis van toetsresultaten, drie van die zeven doen dat alleen op basis van D of E scores van CITO toetsen. De andere zeven leerkrachten gaven aan een IHP op te stellen om andere redenen: op basis van observaties, bij gedragsproblemen, wanneer een leerling bij de instructie of verwerking moeite heeft om het te volgen, wanneer het niet lekker loopt of wanneer een leerling een risicoleerling is, of wellicht kan gaan worden. Eén leerkracht geeft aan dat er ook een IHP gemaakt wordt wanneer een leerling uitdaging nodig heeft. Eén leerkracht geeft aan dat er alleen een IHP gemaakt wordt als het niet te clusteren is in een groep of als het te complex is en als de leerling niet meer mee doet met het programma van de groep. Op de open vraag of leerkrachten hulp krijgen bij het maken van IHP's antwoorden zeven van de veertien leerkrachten geen hulp te krijgen. De andere zeven leerkrachten die wel hulp krijgen bij het maken ervan, krijgen deze hulp van de IB-er of van een duo-partner. Bij de open vraag of leerkrachten nog andere opmerkingen hebben geven twee van de veertien leerkrachten aan dat het werken met IHP's steeds lastiger wordt, omdat het er steeds meer worden.

Uit de gesloten vraag of leerkrachten met groepsplannen werken blijkt dat in totaal acht van de veertien leerkrachten dat doen, 2 leerkrachten hebben aangegeven er wel mee te werken, maar het niet op papier te hebben, deze staan in de grafiek bij 'ja' omdat deze leerkrachten zelf aangeven er wel mee te werken (zie figuur 1.1).

Figuur 1.1 Werken leerkrachten nu met groepsplannen?

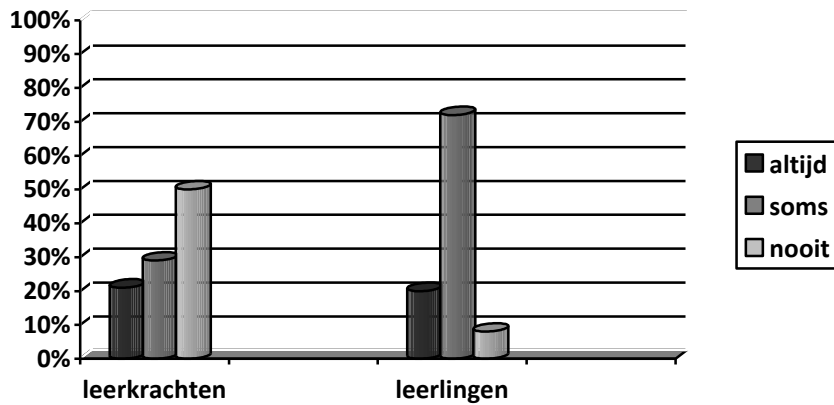
Uit de open vraag op welke vakgebieden er met groepsplannen gewerkt wordt komen de volgende resultaten. Zeven van de veertien leerkrachten werken met groepsplannen voor technisch lezen, vijf voor spelling, twee voor rekenen, twee voor schrijven, een voor sociale vaardigheden en een voor begrijpend lezen. Vier van de veertien leerkrachten werkt voor één vakgebied met een groepsplan, drie leerkrachten werken bij twee vakgebieden met een groepsplan, twee leerkrachten werken bij drie vakgebieden met een groepsplan. Eén leerkracht werkt bij vier vakgebieden met een groepsplan. Zes van de veertien leerkrachten geeft aan geen hulp gehad te hebben bij het werken met groepsplannen, blijkt uit de open vraag hierover. De acht leerkrachten die wel hulp hebben gehad hebben dit gehad van een collega, een duo-partner en één leerkracht van de IB-er. Zeven van de veertien leerkrachten geeft aan bij de open vraag over wat de leerkracht heeft aan het werken met groepsplannen dat het werken ermee meer duidelijkheid geeft voor de leerkracht zelf en voor de duo-partner. Eén van de veertien leerkrachten geeft aan dat het groepsplan alleen iets op papier is waar verder niet naar gekeken wordt in de praktijk. Eén van de veertien leerkrachten geeft aan dat er tijd over is doordat er met groepjes leerlingen gewerkt wordt in plaats van met individuele leerlingen.

4.2 Resultaten onderzoeksvraag 2

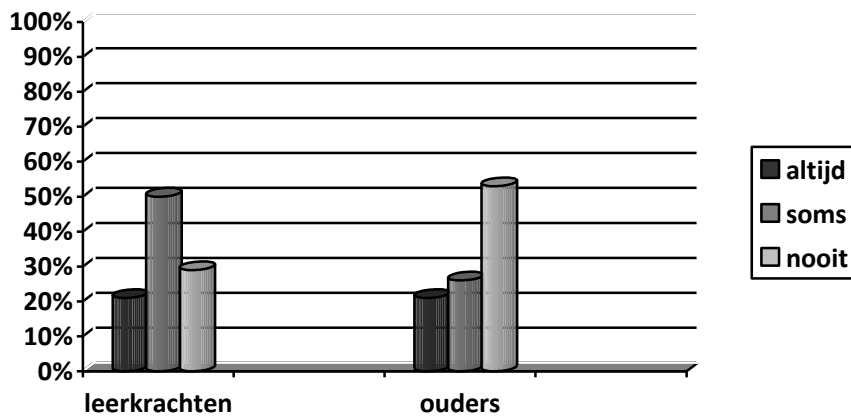
Wie worden er betrokken bij individuele handelingsplannen en groepsplannen in het kader van handelingsgericht werken?

Uit de vragenlijsten aan de leerkrachten, leerlingen en ouders komen de volgende resultaten over het betrekken van leerlingen en ouders bij het opstellen, uitvoeren en evalueren van individuele handelingsplannen.

In figuur 2.1 ziet u hoe leerkrachten en leerlingen denken over het betrekken van leerlingen bij het opstellen van IHP's, dit komt voort uit een gesloten vraag. Hierin is te zien dat 50% van de leerkrachten aangeeft dat leerlingen nooit betrokken worden bij het opstellen van IHP's. Van de leerlingen geeft minder dan 10% aan nooit betrokken te worden bij het opstellen van IHP's en iets meer dan 70% geeft aan soms betrokken te worden.

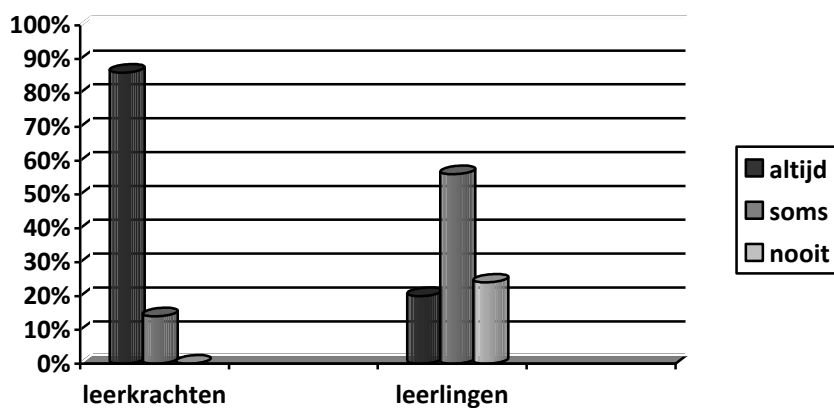

Figuur 2.1 Worden leerlingen nu betrokken bij het opstellen van een IHP, volgens leerkrachten en leerlingen?

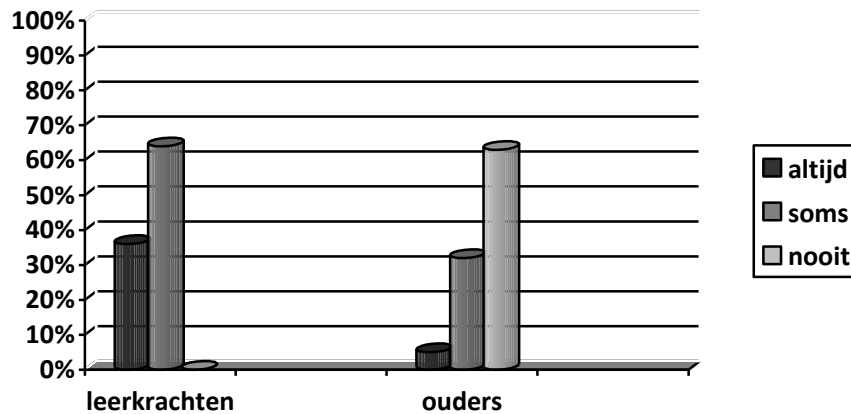
Figuur 2.2 Worden ouders nu betrokken bij het opstellen van een IHP, volgens leerkrachten en volgens ouders?

Uit figuur 2.2 blijkt dat 50% van de leerkrachten aangeeft bij een gesloten vraag dat ouders soms betrokken worden bij het opstellen van een IHP. Iets meer dan 50% van de ouders geeft aan bij de gesloten vraag over dit item nooit betrokken te worden bij het opstellen van een IHP.

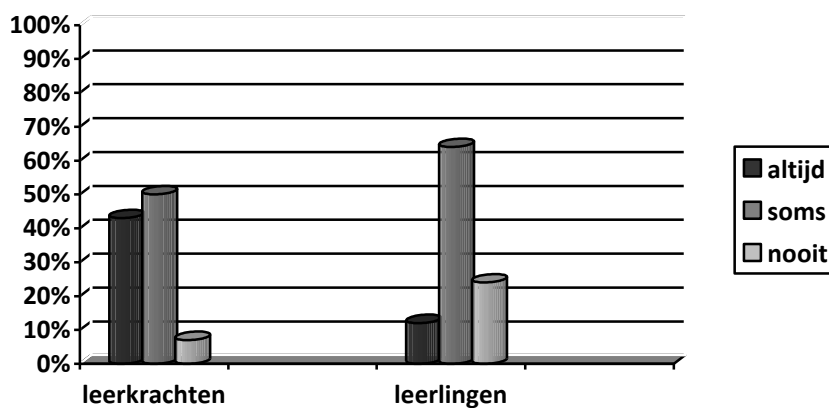
Figuur 2.3 Worden leerlingen nu betrokken bij het uitvoeren van een IHP, volgens leerkrachten en leerlingen?

Uit dit figuur blijkt dat iets meer dan 85% van de leerkrachten aangeeft dat leerlingen betrokken worden bij een IHP en iets minder dan 20% van de leerlingen geeft dit aan. Van de leerlingen geeft iets meer dan 25% aan nooit betrokken te worden, van de leerkrachten geeft 0% dat aan. Dit alles is beantwoordt bij gesloten vragen.

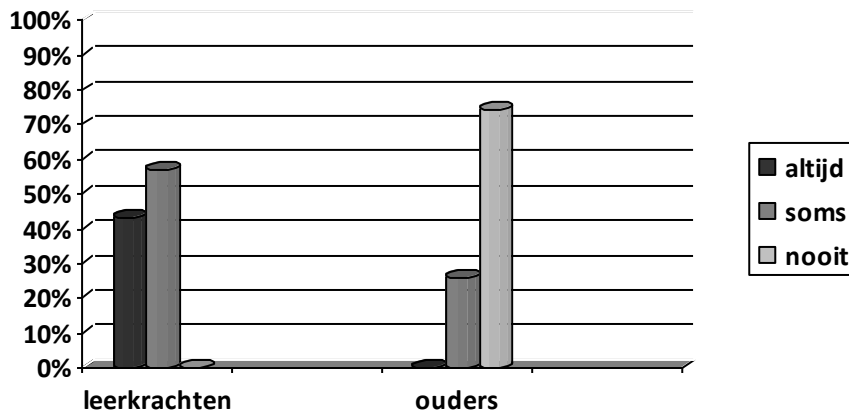
Figuur 2.4 Worden ouders nu betrokken bij het uitvoeren van een IHP, volgens leerkrachten en volgens ouders?

Uit figuur 2.4 blijkt dat van de leerkrachten bij de gesloten vragen iets meer dan 30% aangeeft ouders te betrekken bij het opstellen van IHP's en van de ouders geeft 5% aan betrokken te worden bij het opstellen. Bij de ouders geeft iets meer dan 60% aan nooit betrokken te worden bij het uitvoeren van IHP's, tegenover 0% bij de leerkrachten.

Figuur 2.5 Worden leerlingen nu betrokken bij het evalueren van een IHP, volgens leerkrachten en leerlingen?

Uit figuur 2.5 blijkt dat 50% van de leerkrachten aangeeft dat leerlingen soms betrokken worden bij het evalueren van een IHP, tegenover ruim 60% van de leerlingen. Iets meer dan 40% van de leerkrachten geeft aan dat leerlingen altijd betrokken worden en iets meer dan 10% van de leerlingen geeft dat aan. Dit alles komt voort uit antwoorden op gesloten vragen.

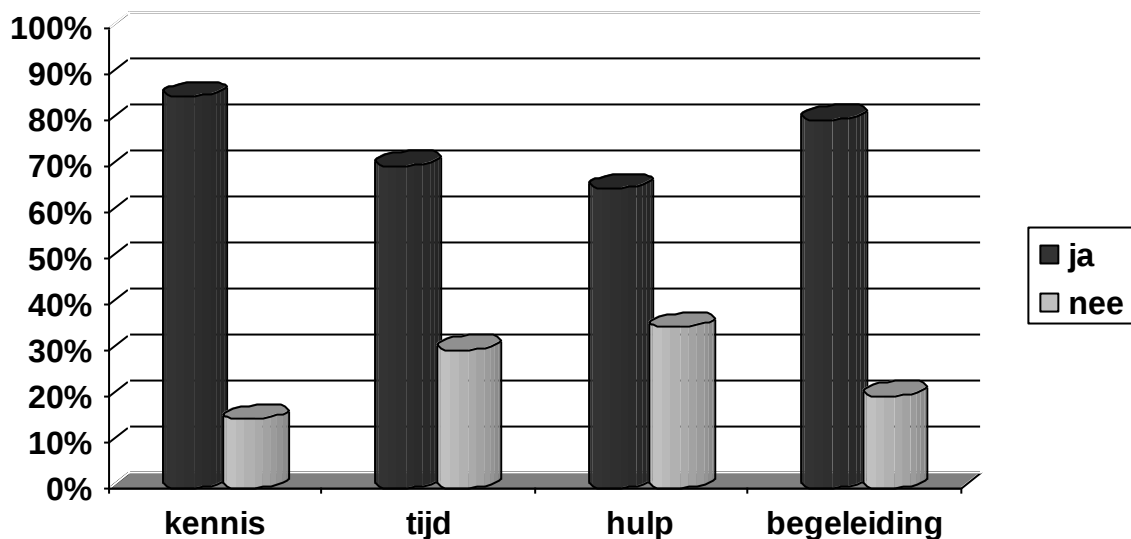
Figuur 2.6 Worden ouders nu betrokken bij het evalueren van een IHP, volgens leerkrachten en volgens ouders?

Uit dit figuur blijkt dat 0% van de leerkrachten aangeeft dat ouders nooit betrokken worden bij het evalueren van een IHP, tegenover iets meer dan 70% van de ouders die dit aangeeft. 0% van de ouders geeft aan altijd betrokken te worden bij de evaluatie, iets meer dan 40% van de leerkrachten geeft aan ouders altijd te betrekken hierbij. Dit alles komt voort uit antwoorden op gesloten vragen.

4.3 Resultaten onderzoeksvraag 3

Wat heeft het team van basisschool Koningin Beatrix nodig bij het werken met individuele handelingsplannen en groepsplannen in het kader van handelingsgericht werken?

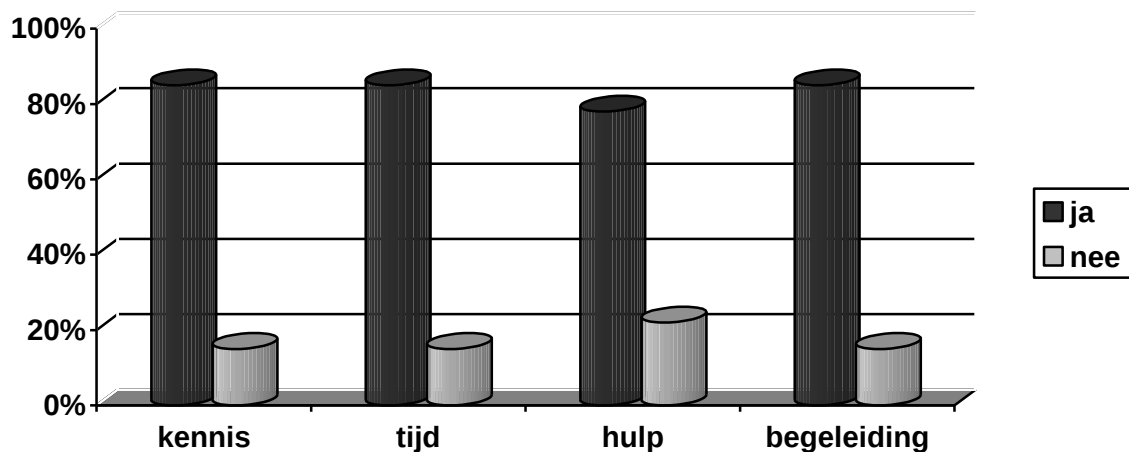
Uit figuur 3.1 blijkt dat meer dan 60% van de leerkrachten meer kennis over individuele handelingsplannen volgens HGW wil hebben, meer tijd, meer hulp en meer begeleiding erbij. Dit komt voort uit antwoorden op gesloten vragen.

Figuur 3.1 Wat heeft het team nodig om met individuele handelingsplannen volgens HGW te gaan werken?

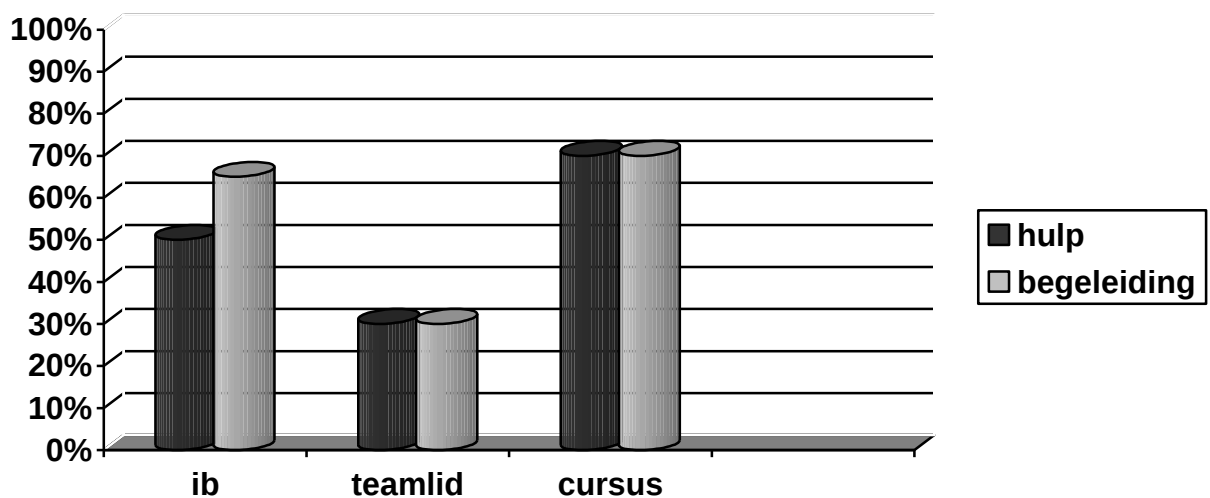
Uit de open vragen bij de vragenlijsten aan de leerkrachten blijkt dat bijna 80% van de leerkrachten hulp en begeleiding van de IB-er willen hebben bij het werken met individuele handelingsplannen. De leerkrachten hebben geen andere items aangegeven die de leerkrachten nodig zouden hebben om met individuele handelingsplannen volgens HGW te gaan werken.

Uit figuur 3.2 blijkt dat ongeveer 80% van de leerkrachten meer kennis over groepsplannen wil hebben, meer tijd, meer hulp en meer begeleiding erbij. Dit komt voort uit antwoorden op gesloten vragen.

Figuur 3.2 Wat heeft het team nodig om met groepsplannen volgens HGW te gaan werken?

Uit figuur 3.3 blijkt dat ongeveer 75% van de leerkrachten hulp en begeleiding via een cursus willen hebben. Ruim 65% wil ook begeleiding van de IB-er erbij. Dit komt voort uit antwoorden op gesloten vragen. Verder kwam er uit een open vraag bij de vragenlijst dat één leerkracht graag zou zien dat het schooljaar in vier zorgblokken verdeeld zou worden, waarbij er meer controle en begeleiding van de IB-er is. Een andere leerkracht gaf ook aan dat controle op de gemaakte plannen goed zou zijn. Eén leerkracht gaf aan dat het fijn zou zijn om elke 2 weken feedback te krijgen van een willekeurig iemand.

Figuur 3.4 Van wie wil het team hulp en/of begeleiding bij het werken met groepsplannen?

4.4 Resultaten onderzoeksvraag 4

Hoe willen en kunnen leerkrachten van basisschool Koningin Beatrix ouders en leerlingen betrekken bij het opstellen, uitvoeren en evalueren van individuele handelingsplannen?

De volgende resultaten komen voort uit de open vragen bij de vragenlijsten. Tien van de veertien leerkrachten leerlingen zou willen en kunnen betrekken bij het opstellen van een IHP door middel van een gesprek. Vier van de veertien leerkrachten geven aan de leerlingen te willen en kunnen betrekken door de leerling te vertellen dat er een IHP opgesteld is en/of de reden van het plan uit te leggen. Het is niet duidelijk of met een gesprek en een leerling vertellen dat het plan opgesteld is hetzelfde wordt bedoeld.

Tien van de veertien leerkrachten geven aan leerlingen te willen en kunnen betrekken bij de uitvoering door samen na te denken over oefeningen, door het doel van de opdrachten goed duidelijk te maken of door samen te plannen wanneer de extra hulp gegeven wordt. Vier van de veertien leerkrachten geven aan de leerlingen te willen betrekken bij het uitvoeren door de leerlingen uit te leggen wat er gedaan wordt.

Alle veertien leerkrachten geven aan leerlingen te willen en kunnen betrekken bij het evalueren van een IHP door een gesprekje over hoe het gegaan is en eventueel of er nog verder geoefend moet gaan worden.

Uit de open vragen bij de vragenlijsten aan de leerkrachten blijkt dat alle veertien leerkrachten gesprekken willen en kunnen hebben om ouders te betrekken bij het opstellen van een IHP. Hierbij geven vijf van de veertien leerkrachten aan dat ouders op de hoogte gesteld worden van het plan. Negen van de veertien leerkrachten geeft aan dat ouders mee kunnen denken over het plan. Alle leerkrachten geven aan ouders te willen en kunnen betrekken bij het uitvoeren van een IHP door thuis te laten oefenen met de leerling. Eén van de veertien leerkrachten geeft aan dat ouders ook op school kunnen komen om extra te oefenen met een groepje leerlingen. Alle veertien leerkrachten geven aan ouders te willen en kunnen betrekken bij het evalueren van een IHP door te laten weten hoe het gegaan is en hoe het nu gaat door een gesprekje, twee leerkrachten geven hiernaast aan dat dit ook per mail kan. Voor de volledige antwoordenlijst van de leerkrachten zie bijlage 3 Antwoorden vragenlijsten leerkrachten.

4.5 Resultaten onderzoeksvraag 5

Hoe willen en kunnen leerlingen betrokken worden bij het opstellen, uitvoeren en evalueren van individuele handelingsplannen en wat zijn redenen om dit te doen?

Uit de open vragen bij de vragenlijsten aan de leerlingen blijkt dat tweeëntwintig van de vijfentwintig leerlingen betrokken willen worden bij het opstellen van een IHP. Drie leerlingen geven aan dat de leerkracht het zelf mag doen. De wijze waarop de leerlingen betrokken willen worden is onder te verdelen in vier manieren. Eén leerling wil op de hoogte gebracht worden van het feit dat er een IHP opgesteld wordt. Vijf leerlingen willen dat er door de leerkracht gevraagd wordt aan de leerling of er extra hulp nodig is. Acht leerlingen willen door middel van een gesprek, al dan niet met de ouders erbij, betrokken worden bij een IHP. Zes leerlingen willen meedenken bij het opstellen van een IHP. Bij het uitvoeren van een IHP willen twintig van de vijfentwintig leerlingen betrokken worden. Vijf leerlingen willen betrokken worden door middel van een gesprek erover, eventueel met ouders erbij. Twaalf leerlingen willen meebeslissen over wat er precies gedaan wordt. De andere drie leerlingen hebben niet aangegeven hoe deze leerlingen betrokken willen worden.

Bij het evalueren van een IHP willen tweeëntwintig van de vijfentwintig leerlingen betrokken worden. Hiervan willen vijf leerlingen betrokken worden door middel van een gesprek. Tien leerlingen willen van de leerkracht horen hoe het gegaan is, en eventueel of er nog meer hulp nodig is. De andere zeven leerlingen hebben niet aangegeven hoe deze leerlingen betrokken willen worden.

Voor de volledige antwoordenlijst van de leerlingen zie bijlage 4 Antwoorden vragenlijsten leerlingen.

4.6 Resultaten onderzoeksvraag 6

Hoe willen en kunnen ouders betrokken worden bij het opstellen, uitvoeren en evalueren van individuele handelingsplannen en wat zijn redenen om dit te doen?

Uit de open vragen bij de vragenlijsten aan de ouders blijkt dat alle ouders betrokken willen worden bij het opstellen van een IHP. Twee van de negentien ouders geeft aan dat dit ook per mail kan, zeventien ouders geven aan dat dit in een gesprek moet. Zes van de negentien ouders geven expliciet aan mee te willen denken over het IHP.

Elf van de negentien ouders geven aan betrokken te willen en kunnen worden bij het uitvoeren een IHP doordat de leerkracht laat weten wat er thuis gedaan kan worden met het kind. Zeven van de negentien ouders geven aan dat deze betrokkenheid kan ontstaan door feedback te krijgen over wat er goed en minder goed gaat op school.

Alle ouders geven aan betrokken te willen en kunnen worden bij het evalueren van een IHP doordat de leerkracht laat weten hoe het gegaan is en hoe het nu gaat.

Voor de volledige antwoordenlijst van de ouders zie bijlage 5 Antwoorden vragenlijsten ouders.

Hoofdstuk 5 Conclusies

5.1 Belangrijkste uitkomsten

Een belangrijke conclusie uit dit onderzoek is dat de leerkrachten op basisschool Koningin Beatrix het belangrijk vinden dat er goed samengewerkt wordt met ouders en leerlingen bij het werken met individuele handelingsplannen. Ook de ouders en de leerlingen geven dit aan. De literatuur geeft aan dat door ouders en leerlingen bij IHP's te betrekken er een gezamenlijke verantwoordelijkheid ontstaat waardoor de slagingskansen van het plan groter is (hoofdstuk 2.2 en 2.3). Er moet overeenstemming zijn in de aard, verklaring en aanpak van een situatie (hoofdstuk 2.3). Uit het onderzoek in de literatuur en het onderzoek in de praktijk blijkt dat ouders en leerlingen door middel van een gesprek betrokken kunnen en willen worden bij het opstellen, uitvoeren en evalueren van een individueel handelingsplan (hoofdstuk 2.2 en 2.3) en dat ouders thuis of op school met leerlingen aan de slag kunnen om betrokken te worden bij de uitvoering van een IHP (hoofdstuk 2.3 en hoofdstuk 4). Uit het praktijkonderzoek is gebleken dat er grote verschillen zitten tussen wat de leerkrachten en de ouders ervaren bij hoe de betrokkenheid op dit moment bij de IHP's is. Leerkrachten geven aan dat ouders wel betrokken worden, terwijl ouders zelf dit gevoel niet hebben.

Uit het onderzoek is gebleken dat de literatuur aangeeft dat effectiever is om van het werken met (veel) individuele handelingsplannen over te gaan op het werken met groepsplannen, waarbij slechts met leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften met een individueel handelingsplan gewerkt wordt (hoofdstuk 2.1.2). Uit het praktijkonderzoek blijkt dat er op dit moment door het team van basisschool Koningin Beatrix niet eenduidig wordt gewerkt met individuele handelingsplannen en groepsplannen. Niet alle leerkrachten betrekken ouders en leerlingen erbij (hoofdstuk 4.2). Het team van basisschool Koningin Beatrix werkt al wel met groepsplannen, maar niet iedere leerkracht is hier even ver in en doet hier even veel mee (hoofdstuk 4.1). De literatuur geeft aan dat voor een succesvolle implementatie het belangrijk is om voldoende draagvlak te creëren, de meerderheid van het team moet verandering willen (hoofdstuk 2.1.4). Om een implementatie succesvol te laten verlopen moet er de wens zijn om te veranderen (hoofdstuk 2.1.4). Dit draagvlak is aanwezig blijkt uit de vragenlijsten aan het team (hoofdstuk 4.1). Uit meerdere vragenlijsten kwam naar voren dat er steeds meer IHP's gemaakt moeten worden, waardoor het moeilijker wordt om het werkbaar te houden. Teamleden zien voordelen van het werken met groepsplannen, dit is de eerste stap voor een goede implementatie. Het team geeft aan nog hulp, begeleiding en/of een cursus nodig te hebben om op een handelingsgerichte manier te gaan werken met individuele handelingsplannen en groepsplannen (hoofdstuk 4.3). Er is niet duidelijk uit het onderzoek naar voren gekomen welke hulp, begeleiding of cursus het team nodig heeft, dit zou nog onderzocht moeten worden (zie hoofdstuk 5.3). Er ligt voor de IB-er een taak in het bieden van hulp en begeleiding, het grootste gedeelte van het team geeft aan dit van de IB-er te willen hebben (hoofdstuk 4.3).

5.2 Aanbevelingen

Het doel van het onderzoek was aanbevelingen doen over hoe groepsplannen en individuele handelingsplannen op basisschool Koningin Beatrix ontworpen, uitgevoerd en geëvalueerd kunnen worden zodat het haalbaar is om er mee te werken en te weten wat daarbij de wensen zijn van groepsleerkrachten, ouders en leerlingen.

Naar aanleiding van het onderzoek kunnen de volgende aanbevelingen gedaan worden.

- Het is aan te bevelen dat het team van basisschool Koningin Beatrix hulp en begeleiding krijgt bij het maken van groepsplannen volgens HGW van de IB-er. Het team heeft behoefte aan een cursus over groepsplannen zoals bedoeld bij HGW. Buro Spring heeft al een kleine aanzet gedaan aan het begin van schooljaar 2011-2012, aanbevolen wordt om dit voort te zetten zodat de leerkrachten op basisschool Koningin Beatrix de theorie achter HGW kennen en deze op de goede manier kunnen inzetten bij het werken met groepsplannen.

- Het is aan te bevelen dat er gewerkt wordt met zorgperiodes. Bij HGW gaat wordt gewerkt met vier periodes in een jaar van acht tot tien weken met aan het begin en aan het einde gesprekken met ouders en leerlingen.
- Het is aan te bevelen dat er bij iedere zorgperiode een zorgoverleg met de IB-er gepland wordt, waarin groepsplannen en eventuele individuele handelingsplannen besproken worden.
- Het is aan te bevelen dat ouders en leerlingen altijd betrokken worden bij het opstellen, uitvoeren en evalueren van individuele handelingsplannen, dit wordt aangegeven door ouders, leerlingen en leerkrachten. De leerkracht heeft een gesprek met de leerling en met de ouders om in overleg doelen vast te stellen. Daarna stelt de leerkracht een individueel handelingsplan op. In de uitvoeringsfase worden ouders en de leerling betrokken door middel van gesprekken, zodat er zo nodig wijzigingen gedaan kunnen worden. Leerkrachten kunnen de betrokkenheid van ouders thuis benutten tijdens de uitvoeringsfase. Aan het einde van een IHP zal er met de leerling en met de ouders geëvalueerd worden. Zo nodig kunnen er dan direct nieuwe doelen opgesteld worden voor een nieuw individueel handelingsplan.
- Het is aan te bevelen dat alle leerkrachten in de toekomst voor alle vakgebieden gaan werken met groepsplannen waarin de onderwijsbehoeften van en het onderwijsaanbod aan alle leerlingen beschreven staan. Voor het schooljaar 2011-2012 kan er gestart worden doordat iedere leerkracht ten minste voor één vakgebied een groepsplan schrijft en uitvoert. Hierdoor wordt er pro-actief gewerkt en het maken van groepsplannen geeft leerkrachten een duidelijk beeld van wat er de komende periode gedaan gaat worden. Door de groepsplannen zullen er minder individuele handelingsplannen gemaakt moeten worden, wat beter werkbaar is. Alleen in uitzonderlijke gevallen zal met individuele handelingsplannen gewerkt moeten worden.

5.3 Discussie

Bij het afnemen van de vragenlijsten aan de leerlingen bleek dat het voor leerlingen lastig was om aan te geven hoe leerlingen betrokken willen en kunnen worden bij het uitvoeren van een individueel handelingsplan. In de uitslag van de vragenlijsten werd deze vraag veelal ongeveer hetzelfde beantwoord als de vraag over betrokkenheid bij het opstellen van het IHP. Blijkbaar was het verschil voor leerlingen tussen het opstellen en uitvoeren niet duidelijk genoeg.

Bij de vragenlijsten aan de leerkrachten was het verschil tussen hulp en begeleiding niet duidelijk genoeg. Twee leerkrachten kwamen hier een vraag over stellen en bij het verwerken van de vragenlijsten bleken deze twee gegevens steeds bijna hetzelfde beantwoord te zijn. Er had in de vragenlijst duidelijker moeten staan wat er bij hulp en begeleiding bedoeld werd.

Uit het onderzoek is gebleken dat leerkrachten hulp, begeleiding en een cursus willen krijgen bij het maken van groepsplannen volgens HGW. Uit de vragenlijsten is niet gebleken wat voor hulp, hoe veel hulp, wat voor begeleiding, hoeveel begeleiding en wat voor cursus er nodig zijn. Dit zou nader onderzocht moeten worden om hulp, begeleiding en een cursus op maat te kunnen bieden aan de leerkrachten. De leerkrachten geven aan dat de IB-er de hulp en begeleiding zal moeten geven, er ligt voor de IB-er dus een taak om hiermee aan de slag te gaan.

Ook moet er gekeken worden naar op welke manier groepsplannen gemaakt kunnen worden op basisschool Koningin Beatrix, hoe dit in Parnassys gezet kan worden en hoe ermee gewerkt kan worden in de praktijk.

Het is belangrijk dat basisschool Koningin Beatrix gaat onderzoeken welke leerlingen op school in aanmerking komen voor een IHP, zodat hiervoor richtlijnen opgesteld kunnen worden en IHP's alleen in uitzonderlijke gevallen gebruikt gaan worden en zodat iedereen weet waarom er in die gevallen voor een IHP gekozen wordt.

Uit de vragenlijsten van de leerkrachten is naar voren gekomen dat de leerkrachten het gevoel hebben leerlingen en ouders te betrekken bij IHP's of dit graag willen. Ouders en leerlingen ervaren dit niet op dit moment. Er zou verder onderzoek gedaan kunnen worden naar hoe het kan dat de ervaringen hierover verschillen en hoe dit in de toekomst aangepakt kan worden zodat leerkrachten ouders en leerlingen meer laten blijken dat zij de betrokkenheid bij IHP's belangrijk vinden.

Literatuurlijst

Addi-Racah, A., & Ainhoren, R. (2009) *School governance and teachers' attitudes to parents' involvement in schools*. Teaching and Teacher Education 25, blz. 805–813.

Basisschool Koningin Beatrix, (2010) Schoolgids 2010/2011. Geraadpleegd op 29 september 2010 via: <http://www.beatrixdemeern.nl/informatie/schoolgids/>.

Broekhof, K. (2006) *Ouderbetrokkenheid, waarom eigenlijk?* Didaktief, nr 7, september 2006.

Delfos M.F. (2001) *Luister je wel naar mij? Gespreksvoering met kinderen tussen de 4 en de 12 jaar*. Amsterdam: SWP.

Frankl, C. (2005) *Managing Individual Education Plans: reducing the load of the special educational needs coördinator*. Support for learning, volume 20, nr. 2.

Gijzen, W. (2008) *Elk kind een plek in de 1-zorgroute*. CED groep, augustus 2008.

Gijzen, W. (2010) *Handelingsgericht werken met groepsplannen*. JSW, oktober 2010.

Gordon T., (2010) *Luisteren naar kinderen*. Kosmos Uitgevers: Utrecht/Antwerpen.

Green, C. L., Walker, J. M. T., Hoover-Dempsey, K. V., & Sandler, H. (2007). *Parents' motivations for involvement in children's education: An empirical test of a theoretical model of parental involvement*. Journal of Educational Psychology. 99, 532-544.

Harinck, F. (2009) *Basisprincipes praktijkonderzoek*. Garant: Antwerpen-Apeldoorn.

Hoover-Dempsey, K. V., Walker, J. M. T., Sandler, H. M., Whetsel, D., Green, C. L., Wilkins, A. S., & Closson, K. E. (2005). *Why do parents become involved? Research findings and implications*. Elementary School Journal, 106; 105-130.

Huijgens, M. (2008) *Werkboek effectieve handelingsplanning*. ThiemeMeulenhoff: Amersfoort.

Isaksson, J., Lindqvist J., & Bergström E., (2007) *School problems or individual shortcomings? A study of individual educational plans in Sweden*. European Journal of Special Needs Education Vol. 22, No. 1, February 2007, pp. 75–91.

Jeninga, J. (2004) *Professioneel omgaan met gedragsproblemen*. HBuitgevers: Baarn, blz. 96-103.

Lagacé-Séguin, D.G., & Case, E. (2010) *Extracurricular activity and parental involvement predict positive outcomes in elementary school children*. Early Child Development and Care Vol. 180, No. 4, May 2010, 453–462.

Kallenberg, T., Koster, B., Onstenk, J., & Scheepsmma, W. (2007) *Ontwikkeling door onderzoek. Een handreiking voor leraren*. ThiemeMeulenhoff: Utrecht/Zuthpen.

Paardekoper, E., & Pameijer, N.K. (2011) *Kindplan* JSW, december 2011.

Pameijer N.K., & Beukering J.T.E, van, (2004) *Handelingsgerichte diagnostiek. Een praktijkgerichte diagnostiek en advisering bij onderwijs- en leerproblemen*. Acco Uitgeverij: Leuven.

Pameijer, N. K., Beukering, J.T.E. van, & Lange, S. de, (2009) *Handelingsgericht werken: een handreiking voor het schoolteam*. Acco Uitgeverij: Leuven.

Stals, K., Yperen, T.A., van, Reith, W.J.M., & Stams, G.J.J.M. (2010) *Planmatig implementeren leidt tot effectievere interventies in de praktijk*. Tijdschrift voor Orthopedagogiek, nr. 49, blz. 43-55.

Tveit, A.D., (2009) *A parental voice: parents as equal and dependent – rhetoric about parents, teachers, and their conversations*. Educational Review Vol. 61, No. 3, August 2009, 289–300 .

Verschueren K., & Koomen H., (2007) *Handboek diagnostiek in de leerlingbegeleiding*. Garant Uitgevers: Apeldoorn.

Wiel, M. van de, & Huijgens, M. (2007) *Effectieve handelingsplanning*. ThiemeMeulenhoff: Amersfoort.

Wit, X. de (2008) *Orthopedagogisch en orthodidactisch handelen in het onderwijs. Ondersteuning bij gedrags- en leerproblemen*. Uitgeverij Nelissen: Soest, blz. 11 t/m 44.

Bijlagen

Bijlage 1 Matrix onderzoeksvragen

Deelvragen aan de literatuur:

1. Wat is handelingsgericht werken?
2. Hoe wordt er gewerkt met individuele handelingsplannen in het kader van handelingsgericht werken?
3. Hoe wordt er gewerkt met groepsplannen in het kader van handelingsgericht werken?
4. Met welk doel wordt een groepsplan gemaakt (bij handelingsgericht werken)?
5. Wanneer wordt er een individueel handelingsplan gemaakt en geëvalueerd (bij handelingsgericht werken)?
6. Wie worden er betrokken bij het opstellen van individuele handelingsplannen en groepsplannen (bij handelingsgericht werken)?
7. Wie worden er betrokken bij het uitvoeren van individuele handelingsplannen en groepsplannen (bij handelingsgericht werken)?
8. Wie worden er betrokken bij het evalueren van individuele handelingsplannen en groepsplannen (bij handelingsgericht werken)?
9. Wat heeft een team nodig om te werken met individuele handelingsplannen en groepsplannen in het kader van handelingsgericht werken?
10. Hoe kunnen leerkrachten leerlingen betrekken bij het opstellen van individuele handelingsplannen?
11. Hoe kunnen leerkrachten leerlingen betrekken bij het uitvoeren van individuele handelingsplannen?
12. Hoe kunnen leerkrachten leerlingen betrekken bij het evalueren van individuele handelingsplannen?
13. Hoe kunnen leerkrachten ouders betrekken bij het opstellen van individuele handelingsplannen?
14. Hoe kunnen leerkrachten ouders betrekken bij het uitvoeren van individuele handelingsplannen?
15. Hoe kunnen leerkrachten ouders betrekken bij het evalueren van individuele handelingsplannen?
16. Wat zegt de literatuur over hoe leerlingen betrokken willen worden bij het opstellen van individuele handelingsplannen?
17. Wat zegt de literatuur over hoe leerlingen betrokken willen worden bij het uitvoeren van individuele handelingsplannen?
18. Wat zegt de literatuur over hoe leerlingen betrokken willen worden bij het evalueren van individuele handelingsplannen?
19. Wat zegt de literatuur over het aansluiten bij wat leerlingen willen als het gaat om werken met handelingsplannen?
20. Op welke manier kunnen leerlingen betrokken worden bij individuele handelingsplannen?
21. Wat zijn redenen om leerlingen te betrekken bij het opstellen, uitvoeren en evalueren van een individueel handelingsplan?
22. Wat zegt de literatuur over hoe ouders betrokken willen en kunnen worden bij het opstellen van individuele handelingsplannen?
23. Wat zegt de literatuur over hoe ouders betrokken willen en kunnen worden bij het uitvoeren van individuele handelingsplannen?
24. Wat zegt de literatuur over hoe ouders betrokken willen en kunnen worden bij het evalueren van individuele handelingsplannen?
25. Wat zijn redenen om ouders te betrekken bij het opstellen, uitvoeren en evalueren van een individueel handelingsplan?

De deelvragen aan de literatuur worden beantwoord in het onderzoeksverslag in hoofdstuk 2.

Deelvragen aan de praktijk:

1. Hoe wordt er gewerkt met individuele plannen in het kader van handelingsgericht werken?
2. Hoe wordt er gewerkt met groepsplannen in het kader van handelingsgericht werken?
3. Wie zijn er nu betrokken bij het opstellen van individuele handelingsplannen?
4. Wie zijn er nu betrokken bij het uitvoeren van individuele handelingsplannen?
5. Wie zijn er nu betrokken bij het evalueren van individuele handelingsplannen?
6. Wat heeft het team van basisschool Koningin Beatrix nodig bij het werken met individuele handelingsplannen in het kader van handelingsgericht werken?
7. Wat heeft het team van basisschool Koningin Beatrix nodig bij het werken met groepsplannen in het kader van handelingsgericht werken?
8. Op welke manier willen en kunnen de leerkrachten leerlingen betrekken bij het opstellen van individuele handelingsplannen?
9. Op welke manier willen en kunnen de leerkrachten leerlingen betrekken bij het uitvoeren van individuele handelingsplannen?
10. Op welke manier willen en kunnen de leerkrachten leerlingen betrekken bij het evalueren van individuele handelingsplannen?
11. Op welke manier willen en kunnen de leerkrachten ouders betrekken bij het opstellen van individuele handelingsplannen?
12. Op welke manier willen en kunnen de leerkrachten ouders betrekken bij het uitvoeren van individuele handelingsplannen?
13. Op welke manier willen en kunnen de leerkrachten ouders betrekken bij het evalueren individuele handelingsplannen?
14. Op welke manier willen en kunnen de leerlingen betrokken worden bij het opstellen van individuele handelingsplannen?
15. Op welke manier willen en kunnen de leerlingen betrokken worden bij het uitvoeren van individuele handelingsplannen?
16. Op welke manier willen en kunnen de leerlingen betrokken worden bij het evalueren individuele handelingsplannen?
17. Op welke manier willen en kunnen ouders betrokken worden als er voor hun kind een individueel handelingsplan opgesteld wordt?
18. Op welke manier willen en kunnen ouders betrokken worden als er voor hun kind een individueel handelingsplan uitgevoerd wordt?
19. Op welke manier willen en kunnen ouders betrokken worden als er voor hun kind een individueel handelingsplan geëvalueerd wordt?

Matrix

		Onderzoeksvragen aan de praktijk:																		
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
Vragenlijst team	1a			x																
	1b			x																
	2a				x															
	2b				x															
	3a					x														
	3b					x														
	4a											x								
	4b								x											
	5a												x							
	5b									x										
	6a													x						
	6b										x									
	7	x																		
	8		x																	
	9						x													
	10							x												
Vragenlijst ouders	1			x																
	2				x															
	3					x														
	4														x					
	5															x				
	6																x			
Vragenlijst leerlingen	1			x																
	2				x															
	3					x														
	4																	x		
	5																		x	
	6																			x

Bijlage 2 Vragenlijsten
Vragenlijst team

De Meern, 21 november 2011

Beste collega's,

Zoals jullie weten ben ik sinds het schooljaar 2009/2010 bezig met de opleiding Master SEN (Special Educational Needs), leerroute gedrag. Op dit moment zit ik in de laatste fase van de opleiding en daarvoor doe ik een praktijkonderzoek.

Mijn praktijkonderzoek gaat over hoe het team van basisschool Koningin Beatrix groepsplannen en individuele handelingsplannen kan en wil opstellen, uitvoeren en evalueren in samenwerking met ouders en leerlingen. Dit alles in het kader van handelingsgericht werken. Dit maakt deel uit van het traject Afstemming waar de school mee bezig is.

Ik wil onderzoeken hoe het team kan en wil samenwerken met ouders en leerlingen in het kader van groepsplannen. Ook wil ik onderzoeken hoe er nu wordt gewerkt met individuele handelingsplannen en wat er volgens het team nodig is om met groepsplannen te gaan werken. Jullie kunnen mij hierbij helpen door onderstaande vragenlijst in te vullen.

De vragenlijst kan anoniem ingevuld worden.

Het is belangrijk dat ik de vragenlijsten op tijd weer terug krijg zodat mijn onderzoek geen vertraging oploopt. Graag wil ik de vragenlijsten terug voor 28 november 2011 in mijn postvak. Wanneer alle gegevens verwerkt zijn en het onderzoek afgerond is zal ik de conclusies en aanbevelingen aan jullie presenteren in een teamvergadering.

Alvast bedankt voor de medewerking, als er iets niet helemaal duidelijk is vraag het dan gerust.

Jessica Nieuwpoort

Wanneer een kind extra ondersteuning nodig heeft, dan wordt er gewerkt met een individueel handelingsplan. Graag zou ik van je willen weten hoe jij als leerkracht ouders en leerlingen zou kunnen betrekken bij deze individuele handelingsplannen. Het gaat steeds over de drie verschillende fasen in het werken met individuele handelingsplannen; het opstellen, het uitvoeren en het evalueren ervan.

Onderstaande vragen gaan over de samenwerking met ouders en leerlingen. Wanneer er staat handelingsplan dan gaat dit over individuele handelingsplannen. Wanneer er staat groepsplannen dan gaat het over groepsplannen zoals deze bedoeld zijn bij handelingsgericht werken. **Omcirkel het juiste antwoord**, kun je een vraag niet beantwoorden, laat deze dan open.

Bij vraag 1a t/m 4b gaat het over hoe u op dit moment werkt.

1a. Ik betrek **ouders** bij het **opstellen** van een handelingsplan.
altijd / soms / nooit

1b. Ik betrek **leerlingen** bij het **opstellen** van een handelingsplan.
altijd / soms / nooit

2a. Ik betrek **ouders** bij de **uitvoering** van een handelingsplan (door bijvoorbeeld thuis met een kind aan de slag te gaan).
altijd / soms / nooit

2b. Ik betrek **leerlingen** bij de **uitvoering** van een handelingsplan.
altijd / soms / nooit

3a. Ik betrek **ouders** bij de **evaluatie** van een handelingsplan.
altijd / soms / nooit

3b. Ik betrek **leerlingen** bij de **evaluatie** van een handelingsplan.
altijd / soms / nooit

Bij de volgende vragen gaat het er om dat u nadenkt over hoe u zou willen en kunnen werken met betrekking tot individuele handelingsplannen en groepsplannen. Vul het antwoord in op de lege ruimte onder de vraag.

4a. Op welke manier **wilt** en **kunt** u **ouders** betrekken bij het **opstellen** van een handelingsplan?

.....

.....

.....

.....

4b. Op welke manier **wilt** en **kunt** u **leerlingen** betrekken bij het **opstellen** van een handelingsplan?

.....

.....

.....

.....

5a. Op welke manier **wilt** en **kunt** u **ouders** betrekken bij de **uitvoering** van een handelingsplan?

.....

.....

.....

.....

5b. Op welke manier **wilt** en **kunt** u **leerlingen** betrekken bij de **uitvoering** van een handelingsplan?

.....

.....

.....

.....

6a. Op welke manier **wilt** en **kunt** u **ouders** betrekken bij de **evaluatie** van een handelingsplan?

.....

.....

.....

.....

6b. Op welke manier **wilt** en **kunt** u **leerlingen** betrekken bij de **evaluatie** van een handelingsplan?

.....

.....

.....

.....

Dit gedeelte van de vragenlijst gaat over groepsplannen zoals bedoeld bij handelingsgericht werken. Vanuit het traject Afstemming moet de school handelingsgericht gaan werken. Groepsplannen spelen hierbij een belangrijke rol.

Hoe werkt u nu met individuele handelingsplannen?

7a. Wanneer komt een leerling voor u in aanmerking om een individueel handelingsplan op te stellen?

.....
.....

7b. Krijgt u hulp bij het maken van uw individuele handelingsplannen en zo ja van wie?

.....
.....

7c. Als u nog meer kwijt wilt over hoe u nu werkt met individuele handelingsplannen, dan kunt u dit hieronder kwijt.

.....
.....

Hoe werkt u nu met groepsplannen?

8a. Werkt u al met groepsplannen?

.....
.....

8b. Zoja, voor welke vakken heeft u dit gemaakt?

Als u nog geen groepsplannen heeft gemaakt dan kunt u verder gaan bij vraag 9.

.....
.....

8c. Heeft u hulp gekregen bij het maken van uw groepsplannen, zo ja van wie?

.....
.....

8d. Wat heeft u aan het groepsplan bij het werken in de praktijk?

.....
.....

8e. Als u nog meer kwijt wilt over hoe u nu werkt met groepsplannen, dan kunt u dit hieronder kwijt.

.....
.....

9. Wat heeft u nodig om met individuele handelingsplannen volgens handelingsgericht werken te gaan werken?

Omcirkel het juiste antwoord:

Kennis over individuele handelingsplannen volgens handelingsgericht werken:

ja / nee

Tijd:

ja / nee

Hulp:

ja / nee Zo ja, van wie:.....

Begeleiding:

ja / nee Zo ja, van wie:.....

Iets anders, namelijk:.....

10. Wat heeft u nodig om met groepsplannen volgens handelingsgericht werken te gaan werken?

Omcirkel het juiste antwoord:

Kennis over groepsplannen volgens handelingsgericht werken:

ja / nee

Tijd:

ja / nee

Hulp:

ja / nee Zo ja, van wie:.....

Begeleiding:

ja / nee Zo ja, van wie:.....

Iets anders, namelijk:.....

Heel erg bedankt voor het invullen van de vragenlijst.

Vragenlijst ouders

De Meern, 22 november 2011

Geachte ouder(s)/verzorger(s),

Mijn naam is Jessica Nieuwpoort, ik ben leerkracht van groep 6/7 op basisschool Koningin Beatrix. In het schooljaar 2009/2010 ben ik begonnen met een studie om mezelf meer te professionaliseren. Ik doe de studie Master SEN (Special Educational Needs), leerroute gedrag.

Ik zit nu in de laatste fase van de studie en hier hoort bij dat ik een onderzoek doe. Een gedeelte van mijn onderzoek gaat over de samenwerking tussen leerkracht en ouder/verzorger. Het gaat in dit onderzoek voornamelijk om de samenwerking tussen beiden wanneer een kind extra zorg nodig heeft, bijvoorbeeld wanneer een kind op een bepaald vakgebied niet goed meekomt of extra ondersteuning nodig heeft op sociaal-emotioneel gebied, of juist wanneer een leerling verrijkingsstof nodig heeft omdat het kind de basisstof al goed begrijpt. Wanneer een kind extra zorg nodig heeft wordt er een individueel handelingsplan opgesteld. In dit plan staat onder andere beschreven wat er aan de hand is en wat voor extra ondersteuning er gegeven wordt in de komende periode (6-8 weken). Na deze periode wordt er geëvalueerd of het handelingsplan voldoende geholpen heeft en het kind weer met de groep mee kan komen zonder extra begeleiding.

Voor mijn onderzoek is het belangrijk om te weten hoe u als ouder/verzorger de samenwerking op dit moment ervaart met betrekking tot handelingsplannen en hoe u graag zou willen dat de samenwerking verloopt m.b.t. handelingsplannen.

Het onderzoek zal te groot worden wanneer ik alle ouders van de school de vragenlijst in zou laten vullen. Daarom voer ik een steekproef uit. Alle eerste, middelste en laatste ouders van iedere groep vraag ik om de vragenlijst in te vullen. U kunt de vragenlijst anoniem invullen. Het is belangrijk dat ik de vragenlijsten op tijd weer terug krijg zodat mijn onderzoek geen vertraging oploopt. Graag ik wil ik de vragenlijsten terug voor 30 november 2011. U kunt de vragenlijst aan mij geven, aan de leerkracht van uw kind of u kunt ze in de brievenbus doen die bij de hoofdingang staat.

Wanneer mijn onderzoek afgerond is, zal ik een kort verslag van de resultaten in de nieuwsbrief zetten.

Alvast bedankt voor de medewerking, als er iets niet helemaal duidelijk is vraag het dan gerust.

Jessica Nieuwpoort
leerkracht groep 6/7

Wanneer uw kind extra ondersteuning nodig heeft, dan wordt er gewerkt met een handelingsplan. Graag zou ik van u willen weten hoe de leerkrachten u zouden kunnen betrekken bij deze handelingsplannen. Hieronder staat een korte uitleg over de verschillende fasen in het werken met een handelingsplan.

Bij het **opstellen** van het handelingsplan wordt het plan gemaakt; er wordt gekeken op welk gebied de leerling ondersteuning nodig heeft, wat er nodig is voor die ondersteuning, welke ondersteuning al eerder geboden is en wat daarbij goed geholpen heeft, wat sterke kanten van het kind zijn die benut kunnen worden, er wordt een planning gemaakt voor de komende 6/8 weken, etc.

Bij het **uitvoeren** van het handelingsplan gaat het om de uitvoering van het opgestelde plan, de daadwerkelijke ondersteuning in de klas, buiten de klas of thuis.

Bij het **evalueren** van het handelingsplan wordt er gekeken of de doelen behaald zijn, waarom de doelen wel of niet behaald zijn en wat de vervolgstappen zullen zijn.

Omcirkel het juiste antwoord.

1. Wordt u nu betrokken bij het **opstellen** van een handelingsplan?
altijd / soms / nooit

2. Wordt u nu betrokken bij het **uitvoeren** van een handelingsplan?
altijd / soms / nooit

3. Wordt u nu betrokken bij het **evalueren** van een handelingsplan?
altijd / soms / nooit

4. Op welke manier **wilt en kunt** u betrokken worden bij het **opstellen** van een handelingsplan?

.....

.....

.....

.....

5. Op welke manier **wilt en kunt** u betrokken worden bij het **uitvoeren** van een handelingsplan?

.....

.....

.....

.....

6. Op welke manier **wilt en kunt** u betrokken worden bij het **evalueren** van een handelingsplan?

.....

.....

.....

.....

Bedankt voor het invullen van deze vragenlijst!

Vragenlijst leerlingen

De Meern, 22 november 2011

Beste leerlingen van groep 5 t/m 8,

Ik, juf Jessica, ben bezig met een onderzoek. Dit onderzoek gaat over de plannen die leerkrachten maken als leerlingen iets moeilijk vinden, ergens extra hulp bij nodig hebben of juist iets heel makkelijk vinden en extra stof nodig hebben hierbij. In het onderzoek gaat het vooral over de samenwerking met ouders en leerlingen bij deze plannen. In dit onderzoek wil ik ook graag jullie mening weten. Door deze vragenlijst in te vullen kunnen jullie je mening geven over hoe er nu samengewerkt wordt en hoe je graag zou willen dat deze samenwerking gaat.

We gaan deze vragenlijst samen invullen. Ik lees het voor en dan mag je jouw antwoord invullen. Het gaat om jouw mening, dus alles wat je invult is goed. Je hoeft je naam niet op de vragenlijst te zetten, het is dus anoniem.

Als je een vraag hebt, dan steek je je vinger op.

Laten we beginnen!

Iedereen vindt wel eens dingen moeilijk op school. Als de juf of meester merkt dat jij iets erg moeilijk vindt, dan wil de juf of meester jou daarbij helpen. De juf of meester maakt dan een handelingsplan. De zinnen die hieronder staan gaan erover wanneer de juf of meester met een handelingsplan voor jou werkt en jou helpt bij de dingen die je moeilijk vindt.

Per onderwerp komen er steeds twee vragen. De eerste vraag gaat over hoe het nu gaat in de klas. Daarna komt er een vraag over hoe jij graag zou willen dat het gaat in de klas.

1. Bij het **opstellen** van een handelingsplan gaat de juf of meester het plan maken. De juf of meester gaat dan bedenken wat jij moeilijk vindt, wat je makkelijk vindt en hoe jij het beste geholpen kan worden. Word je nu betrokken bij het opstellen van een handelingsplan?

Omcirkel het juiste antwoord:

altijd / soms / nooit

2. Hoe zou je betrokken **willen** en **kunnen** worden bij het **opstellen** van een handelingsplan? Als je er niet bij betrokken wil worden, vul dat dan in.

.....

.....

.....

.....

3. Bij het **uitvoeren** van het handelingsplan gaat het om de hulp die de juf of meester jou geeft. De hulp in de klas of het werk dat je meekrijgt om thuis met je ouders te doen bijvoorbeeld. Word je nu betrokken bij het uitvoeren van een handelingsplan?

Omcirkel het juiste antwoord:

altijd / soms / nooit

4. Hoe zou je betrokken **willen** en **kunnen** worden bij het **uitvoeren** van een handelingsplan? Als je er niet bij betrokken wil worden, vul dat dan in.

.....

.....

.....

.....

5. Bij het **evalueren** van een handelingsplan gaat de juf of meester kijken hoe het gegaan is, of de extra hulp genoeg heeft geholpen en of je daarna nog meer hulp nodig hebt. Word je nu betrokken bij het evalueren van een handelingsplan?

Omcirkel het juiste antwoord:

altijd / soms / nooit

6. Hoe zou je betrokken **willen** en **kunnen** worden bij het **evalueren** van een handelingsplan? Als je er niet bij betrokken wil worden, vul dat dan in.

.....

.....

.....

.....

Bedankt voor het invullen van deze vragenlijst!

Bijlage 3 Antwoorden open vragen vragenlijst leerkrachten

Op welke manier wilt en kunt u ouders betrekken bij het opstellen van een handelingsplan?

- Ik wil een gesprek met ouders om dat ik mij zorgen maak en bespreek welke acties nodig zijn in de klas en mogelijk thuis.
 - Bij sprake van zorg en als het nodig is om een handelingsplan op te stellen dit met ouders in een gesprek bespreken. Daarbij aan hen vragen wat ze denken dat hun kind nodig heeft om datgene te leren waarvoor het handelingsplan nodig is. + Bereidheid aftasten voor oefenen thuis.
 - Afspraken maken en mogelijkheden bespreken hoe zij thuis hun kind kunnen helpen. Soms is er al van tevoren een oudergesprek geweest, waarin het probleem besproken is.
 - Door met ouders te praten over wat zij zien/vinden of kunnen aanvullen op het plan. Dit is natuurlijk erg afhankelijk van het soort HP.
 - Ik informeer de ouders over: waarom het HP gemaakt wordt, wanneer het ingaat, wanneer het geëvalueerd wordt en natuurlijk wat er in staat.
 - Eerst zelf handelingsplan opstellen. Dan naar IB-er voor controle en dan naar ouders. Soms wijzigingen n.a.v. gesprek ouders.
 - Ouders moeten op de hoogte zijn als hun kind extra hulp nodig heeft. Door middel van telefoon, mail of afspraak.
 - Het is belangrijk in mijn ogen dat ouders weten wat er speelt in de ontwikkeling van hun kind. Ik vind dus dat we schoolbreed zouden moeten afspreken, dat bij een handelingsplan (individueel) de ouder op de hoogte moet zijn van de inhoud. Zo weten ouders op welk vakgebied hun kind extra ondersteuning krijgt en kunnen zij daar thuis op aansluiten. Ik probeer dit zelf consequent te doen, ik merk dat ik daarin actiever ben dan toen ik net begon met werken. Maar het gaat steeds beter!
 - Met elkaar bespreken wat goed zou zijn voor het kind. Of ouders wensen/ideeën hebben over het uitvoeren van het handelingsplan. Eventueel wat ouders thuis kunnen doen om het handelingsplan uit te voeren.
 - Bij het opstellen van een handelingsplan heb ik wel een gesprek met de ouders waar hun kind problemen mee heeft in de klas en dat we extra gaan oefenen met bepaalde leerstof.
 - Door de ouders uit te nodigen voor een gesprek en samen met de ouders te kijken wat hun kind nodig heeft.
 - Door met ouders in gesprek te gaan over hoe het kind bijvoorbeeld goed gestimuleerd kan worden. Ik denk dat ouders graag gehoord willen worden, zij kennen hun kind immers het beste.
 - Wanneer er zorgen zijn over een bepaald kind wordt dit meteen gecommuniceerd met de ouders. De leerkracht vertelt ook wat er in de klas aan gedaan gaat worden. Wanneer het gaat over een sociaal/gedragsprobleem kunnen ouders misschien meer informatie/ een completer beeld geven. Ze zouden ook tips kunnen geven hoe er in de klas met het gedragsprobleem omgegaan kan worden (wat werkt thuis).
 - Informatie inwinnen over de ervaringen/tips van de ouder m.b.t. de leerling, deze kunnen mogelijk gebruikt worden.
 - Overleg over het verloop van het handelingsplan en de rol die de ouders hierbij kunnen spelen.
- Kan ook gezien worden als "proces" om ouders ervan bewust te maken hoe het echt met hun kind gesteld is.

Op welke manier wilt en kunt u ouders betrekken bij de uitvoering van een handelingsplan?

- Handelingsplannen bespreken met ouders: ze weten van het bestaan en de inhoud af. In sommige situaties ook thuis oefenen. Dit moet ook in overleg met ouders vastgesteld worden.
- Mogelijk kan thuis het verlengstuk zijn van school met oefenen van tafels of maken van huiswerk/extra werk.
- Het kind werk/opdrachten mee geven, wat thuis uitgevoerd moet worden.
- Het eventueel thuis extra oefenen of thuis dezelfde regels en routines gebruiken als op school zodat het beter aansluit op de behoefte van het kind.
- Ouders zouden kunnen helpen door thuis te oefenen etc. met het kind.
- Ouders dienen in ieder geval op de hoogte te zijn. Zowel bij gedrags- of leerproblematiek kunnen zij thuis ook bijdragen aan het plan. Bij gedrag bijvoorbeeld door in het weekend wat leuks te gaan doen, als het gedrag bij een handelingsplan op school goed gegaan is. Bij leren door op een speelse manier oefeningen te doen.
- Indien wenselijk kan een kind extra werk mee naar huis krijgen.
- Ouders kunnen een belangrijke bijdrage leveren. Door met ouders te bespreken hoe ouders zouden kunnen oefenen thuis en hier eventueel materiaal voor aan te dragen, kunnen ouders een goede bijdrage leveren. Zo werk je als ouder en leerkracht samen aan het doel, al blijft de leerkracht verantwoordelijk. Thuis moet er ook niet teveel druk op liggen, vooral niet bij jonge kinderen. Maar korte oefenmomenten van 10 minuten per dag, is een mooi begin. Ouders zouden moeten kunnen meedenken met mogelijke dingen die kunnen helpen voor hun kind!
- Materiaal mee naar huis geven. Computerprogramma thuis? Thuis lezen.

- Tijdens het gesprek met de ouders dat we een handelingsplan gaan uitvoeren met het kind, vragen we aan de ouders om ook thuis te oefenen.
- Hangt af van onderwerp; kan extra oefenstof zijn (lezen bv.) of opdrachtjes (fijne motoriek bv. thuis kleien of kralen rijgen o.i.d.), of spelletjes doen (spanningsboog/werkhouding verbeteren). Thuis taakjes geven, om de zelfredzaamheid/eigen verantwoordelijkheid te vergroten. En ga zo maar door.
- Ik denk door vooral thuis verder te gaan met het geleerde van school.
- Ouders kunnen thuis veel oefenen met hun kind. Als leerkracht kun je oefenstof meegeven. Je kunt ook ouders laten helpen in de klas (bv leesouders).
- Werk mee naar huis geven dat ouders met de leerling kunnen doen. Afspraken maken t.a.v. de leerling die voorwaarden scheppen voor het leren. Ouders vragen de leerling meer te stimuleren door bv. de leerling iets mee te geven naar school.

Op welke manier wilt en kunt u ouders betrekken bij de evaluatie van een handelingsplan?

- Contact met de ouders als het handelingsplan is afgelopen. Eventueel in combinatie met een gesprek over een vervolg op het handelingsplan als dat nodig is.
- In een gesprek is het goed om te laten zien wat er (extra) gebeurd is in de groep en wat de gevolgen zijn voor hun kind.
- Met de ouders is een einddatum van het handelingsplan afgesproken. Met ouders wordt een afspraak gemaakt om net na die einddatum de resultaten te bespreken en om te kijken of er een vervolg op moet komen of dat de extra hulp niet meer nodig is.
- Door met hen te overleggen over de afgelopen periode en met hen eventuele vervolg stappen af te spreken.
- Ik nodig ouders meestal uit om het handelingsplan te evalueren en verdere stappen af te spreken.
- Na 6 weken kun je vertellen hoe het gegaan is. Wat er gelukt is en of er nog een vervolg nodig is.
- Ouders hebben recht om te weten hoe het gegaan is. En ook wat evt. het vervolg is.
- Door na een toets of ander meetmoment dit met ouders te bespreken. Ouders zien en horen dan ook, of de hulp wel of niet effectief bleek en samen kan gekeken worden hoe er verder wordt gegaan. Dit is erg belangrijk! Bijkomend voordeel is, dat als je ouders zo goed op de hoogte houdt een rapport met wat minder leuke berichten niet onverwacht aankomt. Door ouders te betrekken bij school en de uitvoering van zorg, weten zij wat er speelt en komen dingen niet rauw op hun dak. Dit zorgt denk ik voor begrip van ouders, ze weten immers wat je als leerkracht doet aan de hulpvraag.
- De vraag is moet dit altijd bij alle kinderen als je het hebt over groepsplannen. Voor de hoogvliegers en de laagvliegers wel, voor de basisgroep denk ik niet perse. In die zin is een rapport ook een evaluatie van het handelingsplan. Dit kan dus zowel mondeling als schriftelijk, of via het kind. Ik zou het zonde vinden als je hier heel veel tijd mee kwijt bent. Wat je van te voren hebt besproken met ouders moet je wel evalueren overigens.
- Na afloop van het handelingsplan hebben we altijd een vervolgesprek met de ouders.
- Dit kan wellicht schriftelijk (mail) of in de vorm van een gesprekje, waarbij er een uitwisseling plaatsvindt van ervaringen.
- Wanneer een leerling thuis heeft geoefend kun je met ouders overleggen hoe dit is gegaan en welke veranderingen zij hebben gezien.
- Je kunt sowieso de ouders op de hoogte stellen van de evaluatie. Misschien hebben de ouders zelf nog wat toe te voegen, zoals veranderend gedrag thuis of een toenemende interesse in bv. letters/lezen.
- Gesprek na de eigen evaluatie, ligt eraan hoe betrokken de ouders waren bij de uitvoering.

Op welke manier wilt en kunt u leerlingen betrekken bij het opstellen van een handelingsplan?

- Gesprekje met de leerling over wat er nog moeilijk is voor het kind. Kind zelf laten aangeven wat het denkt nodig te hebben om iets te leren.
- Kinderen komen soms met een vraag, soms bespreek je tegenvallende prestaties met het kind. Je kan samen bespreken welke oefening of begeleiding nodig is.
- Uitleggen waarom we dit gaan doen.
- Door met de lln te bespreken waar zij denken behoefte aan te hebben. Hiermee kan je met oudere llnen beter samenwerken dan met het jonge kind.
- Ik vertel de lln. dat hij extra tijd krijgt om te oefenen met de leerstof (op de computer b.v.) of tijdens de reguliere werktijd. Ik vraag meestal ook waar de lln. zelf beter in zou willen worden en hoe we dat voor elkaar zouden kunnen krijgen.

- Vragen naar het probleem, vragen naar eigen ideeën. Na het opstellen van een plan, leerling vertellen wat we gaan doen.
- Het is goed dat een kind weet waar er de komende tijd aan gewerkt gaat worden en wat het doel daarvan is.
- Dit is lastig. Ik gebruik natuurlijk hun gegevens, maar je zou ook kunnen praten met kinderen over waar zij moeilijkheden ervaren en hoe we dit kunnen aanpakken. Al merk ik in groep 3/4 dat sommige kinderen zelf vinden dat iets goed gaat, terwijl de leesontwikkeling toch achterloopt met gemiddeld. Dan is het van belang om het kind te laten inzien dat er toch een hulpvraag is, al ligt dat soms gevoelig. Een kind kan namelijk zélf vinden dat het lezen steeds beter gaat, wat vaak ook zo is. Maar t.o.v. het niveau waar je het kind op wilt hebben eind van het jaar, kan het nodig zijn extra hulp te geven en een kind moet niet continu het gevoel hebben dat het 'achterloopt', maar dat het persoonlijke groei doormaakt. Een kind moet wel trots op zichzelf kunnen zijn!
- Met elkaar praten over wat het kind nodig heeft om te komen waar het wilt komen. Ook door vragenlijsten af te nemen over het pedagogisch klimaat of meervoudige intelligentietest. Samen met het kind bedenken hoe het wordt vormgegeven, hoe vaak, hoe geëvalueerd, etc.
- Ik vertel de kinderen wel dat we extra gaan oefenen met bepaalde dingen waar ze moeite mee hebben maar betrek ze niet bij het opstellen van het handelingsplan. Hier vind ik mijn leerlingen nog te jong voor. (groep 2/3)
- Op het niveau van het kind kan je praten over wat hij/zij nodig denkt te hebben om hen verder te helpen. Dus een gesprekje hierover te voeren.
- Door met leerlingen in gesprek te gaan over de manier van werken tijdens het handelingsplan. Denk aan meervoudige intelligentie.
- Ook hier zie ik vooral mogelijkheden wat betreft gedragsproblemen of sociaal emotionele problemen. Je kunt bv. samen met een kind een contractje opstellen wat het kind ondertekent. Samen met het kind stel je bepaalde doelen en bepaal je wat voor beloning het kind krijgt wanneer de doelen bereikt worden.
- Aan de leerling vragen wat hij kan en leuk vindt, om hierop verder te borduren en te gebruiken bij de uitwerking van het plan. Aan de leerling vragen wat hij moeilijk vindt, of wat hij graag zou willen leren. Met leerlingen in hogere groepen kan meer.

Op welke manier wilt en kunt u leerlingen betrekken bij de uitvoering van een handelingsplan?

- Handelingsplan bespreken met het kind. Kind zelf verantwoordelijk maken voor (delen van) het handelingsplan.
 - Het plan wordt uitgevoerd met kinderen, je betreft ze altijd toch?
 - Het kind is altijd betrokken bij een handelingsplan, aangezien het moet "meewerken".
 - Door ze bij het proces te betrekken en ze het doel van de extra oefeningen goed duidelijk te maken.
 - Ik vertel het kind waarom het extra tijd en/of oefeningen krijgt en op welk tijdstip het best geoefend zou kunnen worden.
- Ik probeer het kind dus onderdeel te laten zijn van het HP zodat het zich ook serieus genomen voelt.
- Het liefst zou je hen erin willen betrekken. Wat gaat er goed, wat nog niet? Hoe kunnen wij je helpen? Bij de uitvoering kun je vragen: hoe is het gegaan, wat ging goed, wat kan de volgende keer beter?
 - Helemaal in de bovenbouw willen kinderen weten hoe ze het doen.
 - De uitvoering wordt nu meestal door mij bedacht. Natuurlijk is het, bij iets oudere kinderen, ook goed mogelijk om met 't kind te overleggen wat misschien een effectieve oefening kan zijn. Al blijf ik hierbij vinden: wij zijn de professional, en horen te weten wat effectief kan zijn. Leerlingen mogen meedenken, maar hun ideeën zullen niet doorslaggevend zijn.
 - Samen inplannen op de weektaak wanneer er gewerkt gaat worden aan het handelingsplan. Het kind medeverantwoordelijk maken zodat jij als leerkracht niet de enige bent die eraan denkt en het aanstuurt. Misschien dingen op de computer laten doen met zelfcontrole?
 - Tijdens de uitvoering kunnen er spontaan ideeën ontstaan hoe we ook op een andere manier kunnen oefenen. Dit kan uit de leerling komen en soms ook uit de leerkracht.
 - Het plan vooraf te bespreken, met daaraan terugkoppelmomentjes afspreken.
 - Leerlingen weten het beste wat zij de fijnste manier van leren vinden. Daarnaast moet een leerling altijd meewerken met de uitvoering van een handelingsplan om tot het beste resultaat te komen.
 - De leerlingen voeren de opdrachten/extra oefeningen/verlengde instructies etc uit die beschreven staan in het handelingsplan.
- Je kunt tussentijds evalueren met de leerlingen (hoe vinden zij dat het gaat). En eventueel het handelingsplan aanpassen.
- Overleg met leerlingen op eigen niveau.

Op welke manier wilt en kunt u leerlingen betrekken bij de evaluatie van een handelingsplan?

- Je kunt aan de kinderen aangeven wat de extra inspanningen hebben opgeleverd.
 - Aan het einde van het handelingsplan een gesprekje met het kind over de voortgang. Eventueel een nieuw handelingsplan bespreken als de voortgang nog te weinig is.
 - Vaak wordt ook tussentijds met de leerling al besproken of er vooruitgang in zit. Bij de eindevaluatie heb ik nog weinig ervaring met het bespreken van de resultaten met de leerling.
 - Door met hen te overleggen over de afgelopen periode en met hen eventuele vervolg stappen af te spreken.
 - Ik vertel het kind wat het oefenen opgeleverd heeft en of dat voldoende is of dat er meer nodig is.
 - Het bespreken. Je hebt afgelopen 6 weken gelet op gedrag/gewerkt aan lezen ed... wat gaat er nu al goed, wat kan nog beter.
 - Gewoon resultaten laten zien en bespreken.
 - Door samen te kijken hoe een toets of meetinstrument is gegaan. Zo leert een kind kritisch naar zichzelf te kijken. Je kunt bespreken wat er goed is gegaan, dus wat er aan stof is bijgeleerd. Daarna kun je als leerkracht met de leerling bespreken wat er voor doelen liggen om aan te oefenen in de volgende periode.
 - Met elkaar kijken hoe het ging voor het HP en hoe na. Bespreken wat een kind geleerd heeft. Eventueel kindrapport??? Misschien door een 'testje' voor en na het hp? Maar ik denk dat CITO of methodegebonden toets ook een evaluatie kan zijn wanneer je dit weer bespreekt en terugblijkt.
- En natuurlijk altijd bespreken of dit een goede manier was en het kind vindt dat het heeft geholpen.
- Met de leerling hebben we regelmatig een gesprekje wat we hebben geoefend en hoe het nu gaat.
 - Ook met de leerling zelf terugkijken hoe het gegaan is en of er vooruitgang is en of dit voldoende is, of dat een vervolg nodig is.
 - Wat vond de leerlingen van het op deze manier werken, wat kan er de volgende keer anders.
 - Je kunt samen met de leerlingen bespreken hoe het is gegaan. Wat is er verbeterd, wat kan nog beter, etc.
 - Ligt aan de leeftijd maar kan altijd, met vragen wat ze geleerd hebben, wat nog moeilijk is.

Wanneer komt een leerling voor u in aanmerking om een individueel handelingsplan op te stellen?

- Bij zorg of behoefte aan extra uitdaging.
- Als het kind een aantal keer beneden gemiddeld scoort op methodetoetsen en/of cito toetsen. En als er sprake is van sociaal-emotionele of werkhouding problemen.
- Indien het een D of E score heeft op een CITO-toets. Indien er spraken is van dyscalculie / dyslexie / of een gedragsprobleem.
- Overdracht, toets resultaten, observaties.
- Als het als enige in een bepaald vak begeleiding nodig heeft (b.v. bij handschriftproblemen) of als het een eigen leerlijn heeft.
- Als ik zie dat merk dat het qua gedrag/werk niet goed gaat.
- Als het uitvalt op de methodetoetsen en de remediering vanuit de methode niet voldoende blijkt te zijn.
- Wanneer ik zorg heb om een kind, dat van zulke aard is dat ik er interventies op wil/moet zetten. Hierbij denk ik aan dagelijkse verlengde instructie, bepaalde gerichte extra oefeningen, een (beloning)systeem dat ik opzet om een bepaald gedrag- of concentratieprobleem aan te pakken.
- Als het niet te clusteren is in een groep, als het te complex is en als het van het jaargroepprogramma is afgehaald.
- Als we tijdens de instructie en de verwerking hiervan merken dat een leerling moeite heeft met de lesstof. Ook resultaten van de toetsen geeft ons inzicht of een eventueel handelingsplan nodig is.
- Op het moment dat ik merk dat er iets niet lekker loopt, bv. toets onvoldoende, niet lekker functioneren in de groep, werkhouding wat niet voldoende is etc.
- Wanneer een leerling een d of e heeft met cito.
- Wanneer het een risicoleerling of mogelijke risicoleerling is. Dit kun je aan de toetsresultaten merken of je merkt het tijdens instructies, de verwerking of individuele gesprekjes.
- D of E score cito, aanwijzingen dat een leerling erg achterloopt op verwacht ontwikkelingsniveau.

Krijgt u hulp bij het maken van uw individuele handelingsplannen en zo ja van wie?

- Met duo stellen we het samen op/bekijken we het van elkaar. Mogelijk tips van IB.
- In de eerste instantie zelf maken van de handelingsplannen. Hulp is te vragen bij IB of soms RT.
- Meestal niet.
- Nee.

- Ik bespreek met de IB'er wat voor soort HP nodig is en wat zijn rol is en de rol van de RT'er en mijn rol tijdens de uitvoering van het HP en dan vul ik het zelf in.
- Ja, van de IB'er.
- Indien nodig kan ik dit vragen aan IB.
- Wanneer ik het vraag, weet ik dat de IB'er, mij hierbij kan helpen. Daarbij overleg ik met de Remedial Teacher zodat zij in hetzelfde handelingsplan kan aanvullen wat zij in de RT doet met het betreffende kind, mocht dit van toepassing zijn. Zo is er voor een kind één plan i.p.v. twee plannen die naast elkaar lopen.
- Nee. Soms wat tips van de IB'er.
- Meestal maak ik samen met mijn duopartner de handelingsplannen of we vullen elkaar aan.
- Ik bespreek dit met mijn duo en evt. met IB of collega, die het kind al kent van eerder.
- Wanneer ik hier om vraag, krijg ik deze van IB.
- Ja, in een bijzonder geval, van IB'er en PAB'er.
- Ja, mijn duo-partner helpt me veel. Bij de IB'er kan ik ook altijd terecht.

Als u nog meer kwijt wilt over hoe u nu werkt met individuele handelingsplannen, dan kunt u dit hieronder kwijt.

- Wat is een handige afspraak over het frequent invullen van de uitvoering? Ik vergeet het vaak tot dat het plan bijna ten einde loopt.
- Er komen steeds meer handelingsplannen. Soms is het lastig om het overzicht te houden en schiet vooral de evaluatie en het contact met ouders er soms bij in. Soms is het ook lastig om echt uit te voeren wat er in het plan staat.
- Ik bespreek altijd van te voren met ouders dat ik een individueel HP maak.
- Het is voor een beginnende leerkracht veel werk... Vooral omdat je zoveel kinderen extra individuele aandacht zou willen geven.

Werkt u al met groepsplannen?

Zoja, voor welke vakken heeft u dit gemaakt?

- Lezen en spelling.
- Lezen, maar dit staat niet in Parnassys.
- Lezen, ook voor andere vakken is de groep wel in verschillende instructiegroepen verdeeld.
- Voor rekenen, spelling en begrijpend lezen voor de groepen 7 en 8.
- Voor schrijven en lezen.
- Voor rekenen.
- Technisch lezen, spelling
- Rekenen, spelling, begrijpend lezen.
- Technisch lezen.
- Technisch lezen, schrijven, spelling, sociale vaardigheden.

Heeft u hulp gekregen bij het maken van uw groepsplannen, zo ja van wie?

- Ja, van de IB'er.
- Schoolbrede afspraken.
- Nee
- Nee, heb het samen met mijn duo gedaan.
- Van collega en IB'er.
- Nee, heb ze samen gemaakt met mijn duo.
- Ik heb mezelf er wat in verdiept. Daarnaast zijn we natuurlijk vanuit 'Afstemming' al eens bij elkaar gekomen en toen heb ik bij de groep gezeten die over groepsplannen ging praten. Hierbij heb ik ook andere voorbeelden gezien, wat weer bijdraagt aan mijn ontwikkeling. Daarbij heb ik wel een idee hoe zoiets in elkaar zit dus ben ik ook gewoon begonnen, misschien niet gelijk op een perfecte manier maar ik wil wel graag gelijk mee in de nieuwe ontwikkelingen. Daarnaast: in mijn studie krijg ik bij m'n tweede module voor zover ik weet ook te maken met groepsplannen. Ik hoop er dan weer over bij te leren.
- Nee, niet op school. Wel vanuit de Master SEN les daarin gekregen.
- Samen met mijn duopartner gemaakt en elkaar aangevuld.
- Ja, van mijn duopartner. Bij sociale vaardigheden van een begeleider van Altrecht.
- Nee, dit zal ik wel graag willen.

Wat heeft u aan het groepsplan bij het werken in de praktijk?

- Duidelijkheid, leerlingen werken op hun eigen niveau.
 - Geeft meer overzicht over wie wat nodig heeft in de klas.
 - Er is iets vastgelegd op papier /in de computer. Voor de rest kijk ik er weinig naar.
 - Ik weet welke lln. begeleiding nodig hebben in de vorm van extra instructie of verlengde instructie etc.
 - Het helpt bij planning en signalering en het helpt bij differentiatie.
 - Alles duidelijk op papier.
 - Het is op die manier voor mijzelf duidelijk wat ik de hele groep wil bieden, gebruik makend van subgroepjes. Ik weet wat ik wil doen met de middengroep, hoe ik differentieer naar boven en wie ik extra wil ondersteunen met verlengde instructie. Daarnaast is het gewoon goed dat je hele onderwijs per vak wordt uitgeschreven, in plaats van dat alleen gedocumenteerd wordt wat er wordt gedaan met de zorgleerlingen. Dit is een mooie ontwikkeling.
 - Heel prettig. Een groepsplan is wat langduriger en je beschrijft je handelen voor de hele klas. Je clustert de groepjes en bedenkt al helemaal wat je voor dat vak gaat doen per subgroep. Je plant dus eigenlijk voor een langere periode wat ieder groepje nodig heeft per vakgebied.
 - Dat je met een groepje kinderen aan de slag gaat ipv met een individueel kind. Hierdoor houd je meer tijd over dan bij individuele begeleiding.
 - Het is fijn dat alles is afgestemd met je duopartner en dat je het altijd kunt teruglezen.
- De RT'er kan ook in de plannen werken (aanvullen en evalueren). Je hebt de groep goed in beeld.

Als u nog meer kwijt wilt over hoe u nu werkt met groepsplannen, dan kunt u dit hieronder kwijt.

- Ik vind het nodig maar vind het nog wel een hele klus, zeker in een combigroep.
- Ik hoop dat je vanuit je studie nog goede en fijne tips hebt, dus alles is welkom! ☺ Ik denk dat we vooral als team op één lijn moeten komen, nu zijn er een aantal mensen die er mee werken en sommigen vinden het nog best pittig. Door elkaar te ondersteunen hoop ik op een minimumdoel te komen, waarbij bijv. elke groep eind dit jaar minimaal voor lezen met groepsplannen werkt.
- Vaak wordt het groepsplan als verlengde instructie aangeboden.

Wat heeft u nodig om met groepsplannen volgens handelingsgericht werken te gaan werken?

Iets anders, namelijk:

- Het fijnste zou ik vinden als je om de 2 weken even bij iemand kan kletsen hoe de plannen ervoor staan en hoe nu verder.
 - Zelfde als bij de individuele handelingsplannen (hier was ingevuld hulp vragen als het nodig is bij IB-er). Controle of een plan goed is opgesteld, is ook fijn. Anders blijf je hangen in bepaalde gewoontes terwijl het misschien anders moet.
 - Voor mij zou het overzichtelijk werken als er in het schooljaar bijvoorbeeld in 'zorgblokken' gewerkt zou worden. Door middel van een zorgrooster voor een heel jaar met daarin de evaluaties en leerlingbesprekingen al gepland. Bijvoorbeeld 4x een periode van 8 á 9 weken. In blok 1 starten met een leerlingbespreking met de IB-er, dan volgen de groepsplannen, handelingsplannen en gesprekjes met ouders. Het blok eindigt met evaluaties + nieuw op te stellen handelingsplannen of groepsplannen als dat nodig is. Eventueel weer in overleg met IB-er.
- Ik zou het fijn vinden als er minimaal 2 keer per jaar een leerlingbespreking is bijvoorbeeld bij blok 1 en blok 3. Het lijkt mij voor ouders ook overzichtelijk.

Bijlage 4 Antwoorden open vragen vragenlijst leerlingen

Hoe zou je betrokken willen en kunnen worden bij het opstellen van een handelingsplan?

Wel betrekken:

Op de hoogte brengen dat het handelingsplan opgesteld wordt:

- 'Mij vertellen dat ik een handelingsplan moet doen.'

Vragen of ik extra hulp wil:

- 'Dat de juf vraagt of ik extra hulp wil.'
- 'Ik wil dat de juf of meester vraagt of ik extra hulp wil hebben.'
- 'Ik wil dat de juf vraagt of ik extra hulp wil.'
- 'Ik wil dat de juf vraagt of ik alles goed begrijp.'
- 'Ik wil dat de juf of meester vraagt waar ik hulp bij nodig heb of ik vertel zelf waar ik hulp bij nodig heb.'

Door een gesprek:

- 'Een gesprek met mij en mijn vader en moeder en de juf erover.'
- 'Als ik extra hulp nodig heb dan wil ik zelf meebepalen wat ik moet gaan doen.'
- 'Ik wil meebeslissen wat ik ga doen.'
- 'Ik wil dat de juf vraagt wat ik moeilijk vind en of ik de extra hulp die zij wil geven goed vind.'
- 'Ik wil bespreken wanneer ik geholpen wil worden.'
- 'Ik wil graag praten met de meester over het plan, want ik wil wel extra hulp en uitleg maar niet zoveel extra werk.'
- 'Ik wil erbij betrokken worden want ik wil wel weten wat de meester gaat doen.'
- 'Ik wil altijd betrokken worden want misschien heb ik de hulp helemaal niet nodig.'

Samen een handelingsplan opstellen:

- 'Ik wil dat ik mee mag denken bij het opstellen en dat ik en de juf of meester het een goed plan moeten vinden.'
- 'Ik zou graag willen dat ik de juf/meester help bij het maken van zo'n plan, ik wil het graag samen doen.'
- 'Ik wil graag dat ik naar de juf kan gaan en dan samen zo'n plan maken.'
- 'Ik wil graag meebeslissen waar ik de hulp krijg en samen bedenken wat voor oefeningen ik ga doen en ik wil het samen met de juf of meester vertellen aan de klas dat ik extra hulp ergens mee krijg.'
- 'Ik wil graag samen met de juf een handelingsplan opstellen.'
- 'Ik wil een gesprek met de juf zonder ouders en dan samen een plan bedenken.'

Anders:

- 'Ik wil dat het blijft zoals het nu is.' (opmerking bij een leerling die invult dat hij/zij nu altijd betrokken wordt)
- 'Ik wil dat de juf helpt als ik het niet weet of snap.'

Niet betrekken:

- 'Ik wil niet meedenken over wat ik moet doen, de juf mag dit doen.'
- 'Bij mij mag de juf beslissen wat we gaan doen.'
- 'De meester of juf mag zelf bedenken wat voor plan hij/zij maakt.'

Hoe zou je betrokken kunnen en willen worden bij het uitvoeren van een handelingsplan?

Wel betrekken:

Door een gesprek (evt. met ouders erbij):

- 'Ik wil wel dat mijn moeder erbij betrokken wordt, en de juf mag de soort hulp beslissen, als het maar niet teveel wordt.'
- 'Ik wil het met papa en mama bespreken en met de meester en als we het er allemaal mee eens zijn dan wil ik dat het pas in werking gaat. Doe het alsjeblieft op deze manier.'
- 'Ik denk dat het slim is als we het met mijn vader/moeder en de juf gaan doen.'
- 'Ik wil dat we het samen bedenken en daar moeten mijn ouders bij zijn en ik wil het op een rustige plek doen en er ook mijn vrienden en de klas bij betrekken.'
- 'Ik wil wel graag dat de juf met mijn ouders daarover veel praat en ook met mij, want ik vind het fijn om daar soms even over te praten.'

Zelf beslissen wat er gaat gebeuren:

- 'Ik wil meer uitleg.'
- 'Ik wil makkelijker werk en makkelijker huiswerk, en dat ik naar iemand in de klas kan gaan die mij goed kan helpen.'
- 'Ik wil door mijn eigen juf geholpen worden.'
- 'Als ik iets moeilijk vind dan wil ik naar iemand die mij kan helpen.'
- 'Ik wil zelf beslissen of ik extra hulp wil van juf Hanny (RT).'
- 'Ik wil zelf beslissen door wie ik extra geholpen wordt.'
- 'Ik wil zelf meebeslissen hoe het gaat.'
- 'Ik hoef het niet zelf te beslissen, alleen met wie ik de extra hulp ga doen graag.'
- 'Ik wil wel meebeslissen.'
- 'Ik wil zelf kiezen wie mij helpt bij het uitvoeren van een handelingsplan.'
- 'Ik wil zelf beslissen of ik het op school of thuis doe en wanneer ik het af wil hebben.'
- 'Ik wil altijd betrokken worden daarbij want het gaat over mij.'

Anders:

- 'Ik wil dat het blijft zoals het nu gaat.' (heeft ingevuld dat hij/zij nu soms betrokken wordt)
- 'Ik wil er soms bij meebeslissen en het soms zelf beslissen hoe en wanneer ik de hulp wil en dat de juf/meester dit soms doet.'
- 'De juf mag het beslissen, maar ik wil ook wel thuis extra hulp van papa en mama.'

Niet betrekken:

- 'Dat mag de juf of meester bepalen.'
- 'De meester of juf mag dat beslissen.'
- 'Ik wil er niet bij betrokken worden, ik heb liever dat mijn moeder betrokken wordt.'
- 'Het maakt mij niets uit, de juf mag beslissen.'
- 'Laat de juf maar kiezen wat we gaan doen.'

Hoe zou je betrokken willen en kunnen worden bij het evalueren van een handelingsplan?

Wel betrekken:

Door een gesprek (evt. met ouders erbij)/samen evalueren:

- 'Ik wil graag op een rustig plekje bespreken met mijn ouders en zus erbij en daarna wil ik het aan de klas vertellen.'
- 'Ik wil het alleen met de juf/meester doen en niet waar anderen bij zijn.'
- 'Ik wil samen met de juf evalueren.'
- 'Ik zou zelf mee willen bepalen of ik nog meer extra hulp nodig heb.'
- 'Ik wil er zelf een gesprek met de juf over en dan zelf aan mijn ouders zeggen.'

Vertellen hoe het is gegaan en of er nog hulp nodig is:

- 'Dat de juf tegen mij zegt of ik het nu wel beter kan.'
- 'Nou ik wil erbij betrokken zijn en dat de juf of meester mij er gewoon bij roept hoe het is gegaan.'
- 'Ik wil de uitslag horen.'
- 'Ik wil dat samen met mijn ouders erbij doen.'
- 'Ik wil dat met mijn vader en moeder doen.'
- 'Ik wil dat zelf met de juf doen en daarna zelf met mijn ouders.'
- 'Ik wil weten of het nu goed gaat of niet.'
- 'Ik wil wel weten hoe het gegaan is.'
- 'Ik wil dat de juf het zegt als ik fouten heb gemaakt en dat we het dan samen verbeteren en ik wil makkelijker werk dan.'
- 'Ik wil weten hoe ik het gedaan heb en of ik nog meer uitleg nodig heb of niet.'

Anders:

- 'Ik vind het nu prima.' (had ingevuld dat hij/zij nu soms betrokken wordt)
- 'Ik vind het nu wel prima en ze hoeven mij niet perse te helpen.' (had ingevuld dat hij/zij nu soms betrokken wordt)
- 'Ik wil vertellen dat de juf mij goed geholpen heeft en vragen of dat zo kan blijven.'
- 'Je mag gewoon even bij mij komen.'
- 'Ik wil dat ik en mijn ouder erbij mee mogen kijken.'

Praktijkonderzoek januari 2012

- 'Ik wil dat de juf met mijn ouders dat doet.'
- 'Ik wil dat de juf samen met mijn vader of moeder gaat evalueren want ik weet niet wat ik dan moet zeggen.'

Niet betrekken:

- 'Dat mag de juf/meester zelf weten.'
- 'Eigenlijk wil ik er niet bij betrokken worden maar je mag wel bij mij komen.'
- 'Ik zou er helemaal niet bij betrokken willen worden zodat ik mijn werk beter af kan krijgen.'

Bijlage 5 antwoorden open vragen vragenlijst ouders

Hoe zou je betrokken willen en kunnen worden bij het opstellen van een handelingsplan?

- Door regelmatig overleg tussen ouders en school.
- Het lijkt mij goed periodiek de nut en noodzaak te bespreken in een 1 op 1 gesprek.
- Leerkracht en ouders kunnen samen het maximale resultaat bereiken door de combinatie van kennis en ervaring over het kind en door thuis ook juist te handelen. Dit kan in een gesprek gedaan worden.
- Vroegtijdig betrekken lijkt mij handig, via een gesprek.
- Waar er dingen spelen die extra aandacht verdienen wil ik graag op de hoogte gesteld worden/meedenken, het liefst persoonlijk door een gesprekje of via mail.
- Ik wil graag betrokken zijn door dat ik een plan 'goedkeur'.
- Via mail met mogelijkheid tot gesprek.
- Ik wil informatie en meedenken. Eventueel kijken welke ondersteuning we thuis of extern kunnen leveren.
- Ik wil graag weten om welke reden mijn zoon een handelingsplan krijgt. Ik vind het ook handig om betrokken te zijn bij het opstellen zodat ik weet hoe wij er evt. thuis op in kunnen spelen.
- Als ouder zijnde zie je vaak waar kinderen mee worstelen op school als zij met hun huiswerk bezig zijn. Daarom vind ik dat ouders altijd betrokken moeten worden bij het opstellen van een handelingsplan.
- In gesprek samen opstellen. Ik neem dan wel aan dat er een lijn van tevoren is ingezet en dat dan in overleg met ouders de punten op de i worden gezet.
- Een soort intake gesprek om de thuissituatie en de schoolsituatie aan elkaar te toetsen.
- Contact met de leerkracht d.m.v. een gesprek.
- Meedenken/inbreng tijdens een gesprek bij het opstellen, ziet de ouder dezelfde problemen als de leerkracht?
- Ik zou graag van de ib-er/leerkracht willen horen (lezen) wat de moeilijkheden zijn van mijn kind en wat/hoe eraan gewerkt gaat worden.
- Nauw overleg vind ik heel belangrijk.
- Ik zou graag willen weten hoe er een handelingsplan opgesteld wordt en waarom er voor dat plan gekozen wordt.
- Ik wil dat de leerkracht het mij als ouder laat weten als er voor mijn kind een handelingsplan gemaakt wordt.
- Het lijkt mij fijn om met de leerkracht te overleggen over zo'n handelingsplan, dan kunnen we gezamenlijk bedenken wat werkt bij mijn kind.

Hoe zou je betrokken kunnen en willen worden bij het uitvoeren van een handelingsplan?

- Korte feedback per dag/week over belangrijke positieve of negatieve momenten, kan per e-mail.
- Op dit moment komt er weinig feedback van school bij het uitvoeren van een handelingsplan. Meer tussentijds overleg zou dan wenselijk zijn.
- Informeren zodat je thuis bij het kind betrokken kunt zijn.
- Eventueel van thuis uit ook oefeningen. Of ik kom helpen oefenen met een groepje.
- Van elkaar op de hoogte zijn vind ik belangrijk, veel terugkoppeling twee kanten op lijkt mij essentieel.
- Wil graag meewerken in het geheel.
- Ik hoor graag tips en handreikingen over hoe om te gaan met kind/situatie thuis.
- Vertel me maar hoe ik het moet doen, dan kan ik thuis ook aan de slag met de mogelijkheid tot tussentijds overleg/vragen.
- Ik zou willen meedenken of kunnen meedenken over de juiste manier van uitvoeren. Uiteraard weten de leerkrachten hoe onze zoon in elkaar zit maar wij dit ook erg goed/beter uiteraard en vinden het belangrijk dat ook wij kunnen laten weten hoe wij denken dat het handelingsplan het best uitgevoerd kan worden.
- De uitvoering gebeurt vaak in de school en wij zijn er voorstander van om dit ook zoveel mogelijk op school te doen. Tenzij het echt niet anders kan.
- Thuis zie je ook al dat het invloed heeft dat een kind op een bepaalde manier wordt begeleid dus een tussenevaluatie is altijd goed. Communicatie met ouders hoog houden dat vergroot de betrokkenheid.
- Thuis ook opdrachten of oefenen.
- Regelmatig contact met de leerkracht.
- Tips en advies krijgen van de leerkracht wat wij als ouders thuis kunnen betekenen.
- Evt. thuis extra oefenen, toezien, stimuleren, extra werk/tips krijgen.
- Ik vind het belangrijk om mijn kind bij te kunnen staan, door bijvoorbeeld ook thuis aan het werk te gaan.
- Goede uitleg over wat er gedaan wordt zodat ik eventueel er thuis ook mee aan de slag kan gaan, juist omdat dingen nu anders aan de kinderen wordt uitgelegd dan dat wij vroeger hebben geleerd.
- Ik wil graag werk mee naar huis zodat ik met mijn kind kan oefenen.

- Het lijkt mij belangrijk om thuis met dezelfde dingen bezig te zijn als op school, dus ik wil graag weten wat ik thuis kan doen en hoe ik dat kan doen.

Hoe zou je betrokken willen en kunnen worden bij het evalueren van een handelingsplan?

- Heel belangrijk, voortgang bespreken. Graag informatie hierover!
- Onze ervaring is dat evaluatie niet altijd vanuit de school komt, maar dat je er zelf achteraan moet gaan. Hierdoor ontstaat het beeld dat de school niet echt met een handelingsplan bezig is.
- Waar het goed verloopt, een evaluatieverslag via de mail, bij problemen liever een persoonlijk gesprek.
- Gelijk aan opstelfase (Het lijkt mij goed periodiek de nut en noodzaak te bespreken in een 1 op 1 gesprek).
- Ik wil via de mail of persoonlijk betrokken worden.
- Een evaluatie is minstens zo belangrijk om samen te kijken welke doelen of subdoelen bereikt zijn en hoe we verder kunnen.
- Ouders moeten betrokken worden bij het evalueren van een handelingsplan aangezien zij anders geen zicht krijgen op het nut ervan.
- Zeker dat je laat horen hoe het gaat dat heeft ook invloed op de omgang met mijn kind thuis. Zo krijg je een band met ouders en zij begrijpen waar school mee bezig is. Het gaat om je kinderen, je grootste geschenk.
- In een gespreksvorm teneinde voortgang door te nemen en eventuele verbeterpunten te bespreken.
- Gesprekken tijdens evaluatiemomenten.
- Ik zou graag van de leerkracht/ib-er willen horen hoe het handelingsplan ging en of er vooruitgang te zien is, wat werkte en wat niet. Eventueel verdere stappen/verlening handelingsplan.
- Een evaluatie is misschien nog wel het belangrijkste, zo zie je of het doel wel of niet behaald is. Aan de hand daarvan kan er verder gehandeld worden. Ik zou dan wel een gesprek met de leerkracht of mogelijk RT-er willen.
- Ik wil weten hoe het is gegaan en wat er verder nog gedaan moet worden.
- Het is goed om te weten hoe het nu gaat. Zo nodig ook gelijk een nieuw plan maken.
- Het is heel belangrijk om te weten hoe het afloopt, heeft mijn kind nog extra hulp nodig?
- In een gesprek wil ik graag weten hoe het is gegaan.
- De leerkracht moet de ouders laten weten hoe het gegaan is, en de ouders moeten ook hun verhaal kwijt kunnen om te laten weten hoe het thuis gegaan is. Ook moeten we dan praten over hoe het verder moet gaan.
- Ik wil als ouder graag betrokken worden bij de evaluatie.
- De ouders moeten op de hoogte gebracht worden van de evaluatie van de leerkracht, per mail of in een gesprek.

Bijlage 6 Voorbeeld kindplan

Kopieerblad 1

Dit kindplan is van ...

Naam leerling: Groep en leerkracht:

Ingevuld samen met: Datum:

Nu weet/ kan ik al:	Siraks wil ik weten/ kunnen:	Om dat te bereiken ga ik:	De leer- kracht helpt mij door:	Mijn ou- ders helpen me door:	Materialen en andere hulpmiddelen. Of een vriendje of iemand an- ders die me kan helpen

Evaluatiedatum: Wie evalueert:

Hoe weten we dat het doel bereikt is? Wat merken, zien of horen we dan?

.....

.....

Uitkomst van de evaluatie: is ons doel bereikt?

.....

.....

Hoe verder?

.....

.....

26 JSW 4 december 2011

Bron: Paardekoper, E. & Pameijer, N.K. (2011) *Kindplan JSW*, december 2011

Voorbeeld van een kindplan

Naam leerling: Michiel

Groep en leerkracht:

Ingevuld samen met:

Datum:

Nu weet/ kan ik al:	Straks wil ik weten/ kunnen:	Om dat te bereiken ga ik:	De leerkracht helpt mij door:	Mijn ouders helpen me door:	Materialen of iemand anders die me helpt:
Soms wachten op mijn beurt, eerst mijn vinger opsteken en pas antwoord geven als de juf me aanwijst.	Elke keer in de kring dat zo doen.	Me inhouden, eerst denken, dan doen.	Te gebaren dat ik moet wachten en me aan te wijzen en ook mijn naam te zeggen als ik een antwoord mag geven (anders denk ik dat je misschien iemand anders bedoelt).	Dit thuis tijdens het eten te oefenen met mijn ouders en broertjes. Dan moet ik aan tafel ook mijn hand opsteken! En mijn broertje ook.	Niets eigenlijk, maar misschien kan Jimmie me helpen door naast me te zitten in de kring en me dan steeds aan de afspraak te herinneren. Mag dat?

Evaluatiedatum is over drie weken. In de tussentijd houdt Michiel op een zelfgemaakte kaart bij wanneer het hem in de kring lukt zich te gedragen zoals hij wil. De leerkracht attendeert hem er ook op wanneer zij dit gedrag ziet.

Evaluatiedatum: over drie weken

Wie evalueert: Michiel, leerkracht en moeder